

ALKOL, UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERİN ETKİSİ ALTINDA ARAÇ SÜRME YASAĞI

*Prohibition of Driving Under The Effect of Alcohol,
Drugs or Stimulants*

Kadir SAĞLAM*

Öz

Karayollarında meydana gelen trafik kazalarının farklı nedenleri bulunmakta, bu kazaların en önemli nedenlerinin başında da alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında araç sürme gelmektedir. Trafik kazalarını önlemek amacıyla alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında araç sürmek, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesi ile yasaklanmıştır. Yapılan bu düzenleme çalışmamızın konusunu oluşturmakta ve çalışmamız iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda trafik mevzuatındaki düzenlemeler ve uygulamadaki bazı sorunlar yargı kararları ile birlikte kısaca değerlendirilecek; ikinci

* Hâkim Adayı, Adalet Bakanlığı; Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, kadir.saglam@student.asbu.edu.tr, ORCID:0000-0002-5895-5614.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 26.04.2021.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 01.12.2021.

Atıf/Citation: Sağlam, Kadir. "Alkol, Uyuşturucu Veya Uyarıcı Maddelerin Etkisi Altında Araç Sürme Yasağı." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, no. 2 (2021): 528-578.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

kısımda vücuttan örnek alma uygulamasının şartları ile hukuka uygunluk durumu irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Alkol Tespiti, Mükerrer Cezalandırma Yasağı, Vücuttan Örnek Alma, Kan Tahlili, Ölçülülük İlkesi.

Abstract

There are different causes of traffic accidents that occur on highways, and the most important cause of these accidents is driving under the influence of alcohol or drugs. Driving under the effect of alcohol or drugs to prevent traffic accidents is prohibited by Article 48 of the Highways Traffic Law No. 2918. This regulation constitutes the subject of our study and our study consists of two parts. In the first part, regulations in traffic legislation and some problems in implementation will be briefly evaluated together with judicial decisions; in the second part, the conditions of sampling from the body and the legal compliance will be examined.

Keywords: Alcohol Detection, Prohibition of Repetitive Punishment, Taking Body Sampling, Blood Analysis, Proportionality Principle.

GİRİŐ

Günümüzde motorlu taşıtların kullanımının artmasıyla birlikte trafik kazaları da artış göstermekte ve kaza nedenlerinin başında alkol ve uyuşturucu madde etkisi altında araç sürme gelmektedir. Meydana gelen kazaların sonucunda birçok can ve mal kayıpları yaşanmaktadır. Bu kayıpların önlenmesi amacıyla trafik kuralları konulmakta ve bu kurallara uyulmaması hali birtakım yaptırımlara bağlanmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Başkanlığı'nın yayınladığı Mart 2021 tarihli Aylık Kaza İstatistiklerine göre¹; ülke genelinde Mart ayında yaşanan toplam 12.936 kazanın 180 tanesinin ana nedeni alkollü olarak araç sürmekten kaynaklanmakta, diğer kazalarda ise dolaylı olarak yine alkolün etkisi görülmektedir. Yine aynı rapora göre uygulanan trafik cezalarının dağılımına bakıldığında yayalara 588, yolculara 1.322, sürücülere 300.466, araç plakasına 1.213.589 adet ceza uygulanmışken; bu cezalar dışında kalan diğer ekip işlemleri kapsamında uygulanan 13.558 cezanın 11.000 tanesi alkollü olarak araç sürmekten kaynaklanmaktadır.

Alkol ya da uyuşturucu madde etkisi altında araç sürülmesine müsaade edilmemesi gerektiğinden 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesi ile alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürmek yasaklanmıştır. Çalışmamızın konusunu da bu yasak ve bu yasağa uyulup uyulmadığının tespiti amacıyla vücuttan örnek alma uygulaması oluşturmaktadır.

Çalışmanın birinci kısmında Karayolları Trafik Kanunu (KTK) md. 48 ve Karayolları Trafik Yönetmeliği (KTY) md. 97'de yer alan düzenlemelere detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Bu düzenlemeler konunun daha iyi anlaşılması adına yargı kararları ile zenginleştirilmiş, özellikle uygulamada en çok sorun çıkan, rutin trafik kontrolleri sırasında yapılan alkol tespiti ile ilgili kararlara ağırlık verilmiştir. Çalışmanın devamında sürücülerin alkol ya da uyuşturucu madde tespitinde teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmemesi halinde hem bu eyleminden dolayı idari yaptırım uygulanması hem de sürücülerin alkol ya da uyuşturucu madde etkisi altında araç sürdüğünün tespiti halinde ayrıca bu nedenden dolayı da idari

---

¹ "Trafik İstatistik Bülteni-Ülke Geneli-Mart-2021," Emniyet Genel Müdürlüğü, Erişim tarihi: 24 Nisan, 2021, <http://trafik.gov.tr/kurumlar/trafik.gov.tr/04-Istatistik/Aylik/Mart21.PDF>.

yaptırım uygulanması hususunun mükerrer cezalandırma yasağı kapsamına girip girmediğı ve sürücülere verilen bu çifte idari yaptırımların hukuka uygunluğu tartışılmıştır.

Çalışmanın ikinci kısmını alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi altında araç sürölüp sürölmediğinin tespiti amacıyla vücuttan örnek alma uygulaması oluşturmaktadır. Vücuttan örnek alma uygulaması, asıl olarak ceza muhakemesi hukukunun konusunu oluşturmakta iken, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 75/7 maddesi uyarınca KTK'nın da konusunu oluşturmaktadır. Bu kısımda vücuttan örnek alma kavramı ve dayanağı ifade edildikten sonra, bu işlemin Anayasaya uygunluğu değerlendirilmiştir. Son olarak da sürücünün rızasının bulunmaması halinde sürücüdenden zorla örnek alınıp alınamayacağı ölçülülük ilkesi de göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

I. KARAYOLLARI TRAFİK MEVZUATINDAKİ DÜZENLEMELER

KTK'nın 48. maddesinde ve KTY'nin 97. maddesinde "Alkol, Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Etkisi Altında Araç Sürme Yasağı" düzenlenmiştir. KTK'nın 48/1. maddesiyle alkollü olan sürücüler ile uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaklanmıştır. Bu yasağın sınırları KTK md. 48/5 dikkate alınarak KTY md. 97/1'de biraz daha detaylı olarak düzenlenmiş ve kanlarındaki alkol miktarı hususi otomobil sürücülerini için 0.50 promilin, diğeri araç sürücülerini için 0.20 promilin üzerinde olanlar ile kullanım miktarı fark etmeksizin uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaklanmıştır. Böylece kullanım miktarı fark etmeksizin uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri kesin bir şekilde yasaklanmışken, kanlarında alkol tespit edilen sürücülerini ise

yukarıda ifade edilen miktarları geçmeleri halinde karayolunda araç sürmeleri yasaklanmıştır.

Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürenlerin tespiti amacıyla kanun ve yönetmelikte üçlü bir ayırma gidilmiştir. Birinci ayırım ile rutin trafik kontrolünde sürücülerin alkol oranlarının tespiti düzenlenmiş, ikinci ayırım ile rutin trafik kontrolünde sürücülerin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığının tespiti düzenlenmiş ve üçüncü ayırım ile yaralanma veya ölümlü sonuçlanan kazalar ya da trafik görevlilerince el konulan maddi hasarlı trafik kazalarına karışan sürücülerin alkol veya uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığının tespiti düzenlenmiştir.

A. Rutin Trafik Kontrolünde Alkol Oranının Tespiti

Araç sürücüleri trafik görevlileri tarafından her zaman alkol kontrolüne tabi tutulabilirler (KTY md. 97/2). Alkol kontrolünün ne şekilde yapılacağı ise maddenin 3. fıkrasında detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Alkol oranlarının tespiti için kullanılacak kalibrasyon ayarı yapılmış teknik cihazların; tarih, saat ve ölçüm sonucu ile beraber cihaza ait seri numarasını gösterir şekilde çıktı verebilme özelliği olmalıdır (KTY md. 97/3-a). Cihazın doğru bir şekilde ölçüm yapabilmesi için kalibrasyon ayarının yapılmış olması önemlidir.² KTK md. 48/2 ile alkol oranının tespitinin teknik cihaz ile yapılacağı düzenlenerek uygulanacak olan idari

---

² “Dava dosyasının incelenmesinden; 12.05.2017 tarihinde saat 23.11’de Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü’ne bağlı ekipler tarafından İzmir İli, 300-02 Devlet Karayolu üzerinde yapılan trafik kontrollerinde ... plakalı hususi aracın sürücüsü olan davacının, alkolmetre cihazı ile yapılan alkol ölçümünde 1,27 promil alkollü olduğunun tespit edildiği, alkolmetre cihazının kalibrasyon ayar süresinin 15.09.2017 tarihine kadar geçerli olduğu, davacının alkol raporunu imzaladığı, yasal sınırın üzerinde alkollü olduğunun tespit edilmesinde herhangi bir tereddütün bulunmadığı açıktır.” İzmir BİM 5. İDD, E.2018/389, K.2018/573, 20.03.2018, (UYAP).

yaptırımlarda ya da söz konusu eylemin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) kapsamında suç oluşturması durumunda uygulanacak adli yaptırımlarda, kalibrasyon ayarı yapılmış teknik cihazın çıktısının esas alınacağı düzenlenmiştir. Böylece teknik cihaz ile yapılacak ölçüm sonucu, aksi ispatlanana kadar doğru kabul edilerek cihazın verdiği çıktı delil olarak kullanılacaktır.

Teknik cihaz ile yapılan alkol ölçüm sonucu, hususi otomobili 0.50 promilin üzerinde alkollü olarak sürenler ile diğer araçları 0.20 promilin üzerinde alkollü olarak süren sürücülere - bu fiilleri bir suç oluştursa bile- 1.339 Türk lirası idari para cezası verilerek sürücü belgeleri altı ay süreyle geri alınacaktır. Son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde bu ihlalin tekrarlanması halinde uygulanacak olan idari para cezasının miktarı ile sürücü belgesinin geçici süre ile geri alınması yaptırımının süresi artırılmıştır. (KTK md. 48/5 ve KTY md. 97/3-b). Yaptırımların kademe kademe artırılması ile kişilerin tekrar tekrar alkollü bir şekilde araç sürmelerinin önüne geçilmek istenilmektedir.

Teknik cihaz kullanılmasının kabul edilmemesi durumunda; teknik cihaz kullanılmasını kabul etmeyen sürücüye, bu eylemi nedeniyle kollukça 3.836 Türk lirası idari para cezası verilerek sürücü belgesi iki yıl süreyle geri alınacaktır (KTK md. 48/9 ve KTY md. 97/3-c). Sürücünün teknik cihaz kullanılmasını kabul etmemesi eylemi, yargı kararlarında da belirtildiği üzere kamu görevlilerinin görev yapmasını engellemek olarak değerlendirildiğinden daha sonra yapılan tespit ile sürücünün vücudundaki alkol oranı yasal sınırın altında olsa bile bu durum dikkate alınmayacak, teknik cihaz

kullanılmasını kabul etmemesi eyleminden ötürü idari yaptırım uygulanacaktır.³

Yapılan tespitler sonucunda yasal sınırın üzerinde alkollü bir biçimde araç sürdüğü tespit edilen sürücüler ile alkol miktarının tespiti amacıyla teknik cihaz kullanılmasını kabul etmeyen ve bu nedenle hakkında işlem yapılan sürücüler araç kullanmaktan menedilir (KTY md. 97/3-ç). Teknik cihaz kullanılmasını kabul etmeyen sürücülerin de alkollü olma ihtimali göz önüne alındığında, vatandaşların can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla böyle bir önlem alınması önemlidir.

Yapılan tespitler sonucunda 1,00 promilin üzerinde alkollü bir biçimde araç sürdüğü tespit edilerek KTK kapsamında işlem yapılan sürücüler hakkında ayrıca 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 179. maddesinde düzenlenen "Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu"⁴ hükümleri uygulanacaktır (KTK md. 48/6 ve KTY md. 97/3-d).

---

³ "Davacının sürücüsü olduğu ... plakalı aracın, İstanbul Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü'nde görevli trafik polis memurlarınca, 02.04.2017 tarihinde saat 19:16'da durdurularak yapılan denetimde davacının; alkolölçer ile alkol kontrolünü reddettiği iddiasıyla, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48/9. maddesi uyarınca cezalandırılmasına... işlemlerin tesis edilmesinden sonra, denetimi yapan trafik polis memurlarının bilgisi ve hastaneye sevki olmadan kendi imkanlarıyla hastaneye giderek kan verdiği görülmekte... davacının aynı gün saat 20:48'de İstanbul Şişli Hamidiye Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde kan verdiği ve kanında 0,193 promil alkol olduğunu belirten Hastane Raporu aldığı anlaşılmakta... davacının, yasanın açık hükmüne rağmen, kamu görevlilerinin görev yapmalarını önleyerek alkolölçere üfleme reddetmesinin, anılan Yasa hükümlerinin ihlali sonucunu doğurduğu açıktır." İstanbul BİM 8. İDD, E.2018/625, K.2018/810, 26.04.2018, (UYAP).

⁴ "Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu" bu çalışmaya dahil edilmemiş, çalışmada sadece KTK md. 48'de düzenlenen "Alkol, Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Etkisi Altında Araç Sürme Yasağı" incelenmiştir.

Trafik görevlilerince teknik cihaz ile yapılan ölçüm sonucuna itiraz edilmesi durumunda yeniden ölçüm yapılmayacağı, görevliler tarafından yapılan işlemlere karşı itirazın 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesi kapsamında ilgili mahkemelere yapılacağı düzenlenmiştir (KTY md. 97/3-f). Bu düzenleme ile kolluğa teknik cihaz ile bir seferlik ölçüm yapma yükümlülüğü getirilmiş, kolluk tarafından farklı bir uygulamanın yapılamayacağı açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bu düzenlemeye rağmen yargı kararlarına yansıyan olaylarda sürücünün itiraz ve talepleri doğrultusunda alkol tespitinin kan örneği üzerinden yapılması durumlarına rastlanılmaktadır.⁵ KTY md. 97/5-b-1'de yer alan istisnai hüküm haricinde, KTK md. 48 ve KTY md. 97 gereği alkol oranının tespitinin kan örneği alınması şeklinde yapılması mümkün değildir.⁶

---

⁵ "Dosyanın incelenmesinden, davacının ... plakalı aracı ile seyir halinde iken 20.12.2015 günü saat 01:12 sıralarında trafik ekiplerince durdurularak denetime tabi tutulduğu, teknik cihaz ile yapılan alkol ölçümünde 1,01 promil alkollü olduğunun tespit edildiği, bu tespite itiraz ettiği, "davacının alkolmetre cihaz ölçümüne itiraz ederek alkol ölçümü için kendisinden kan numunesi alınmasını istediği" hususunun kollukça saat 01:58 sıralarında (adli kolluk cumhuriyet savcısı görüşme tutanağı) Cumhuriyet Savcısına bildirildiği, daha sonra ilgiliden kan numunesi alınması için Bursa 2.Sulh Ceza Hakimliğine başvuruda bulunulduğu, Mahkemece saat 14:35 sıralarında davacıdan kan örneği alınmasına karar verildiği, aynı gün saat 17:45 sıralarında ise Bursa Devlet Hastanesinde kan numunesi alınarak adli tıp kurumuna incelemeye gönderildiği görülmektedir." İstanbul BİM 8. İDD, E.2017/1536, K.2017/2170, 07.12.2017, (UYAP).

⁶ "Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinde sürücülerin kanındaki alkol miktarının tespitinin, teknik cihaz (alkolmetre) ile yapılması zorunluluğu esas kural olarak benimsenmiştir. Yalnız, yaralamalı - ölümlü ve maddi hasarlı trafik kazalarında teknik cihazla yapılan ölçüme itiraz olması halinde ya da teknik cihazlı ölçüme izin verilmemesi halinde sürücünün kan, idrar ya da tükürük örneklerinin sağlık kuruluşlarınca alınarak, alkol oranının tespit edileceği açıkça hükme bağlanmış olup, belirtilen durumlar haricinde (ölüm, yaralanma, maddi hasarlı kaza ve

KTK md. 48 ile KTY md. 97 değerlendirildiğinde rutin trafik kontrolünde, açık bir şekilde sürücülerin alkol miktarının tespitinin sadece teknik cihazlar aracılığı ile yapılacağı, teknik cihazlar aracılığı ile yapılacak tespit de yalnızca bir defa yapılacağı ve bu tespit sonucuna sadece ilgili mahkemelerde itiraz edilebileceği düzenlenmiştir.

Alkollü içki almış sürücünün alkol miktarının, teknik cihaz ile ölçülmesi ya da kan örneği alınarak ölçülmesi usullerinden hangisinin daha doğru ve gerçekçi sonuçlar vereceği hususu önemlidir. Yargı kararlarına bakıldığında bazı durumlarda teknik cihaz ile ölçüm yapılamadığı⁷ ya da yanlış ölçümler yapıldığı⁸ görülmektedir.

ölçüm yaptırmama) sürücülerin rutin trafik denetimlerinde teknik cihazla yapılan ölçüme itiraz edebileceğine ilişkin bir kural hükümde yer almamaktadır." Dan. 8. D, E.2020/3631 YD, 20.10.2020, (UYAP).

⁷ "Davacı hakkında uygulanan trafik idari para cezası karar tutanağında davacının alkolmetreye üfleme reddettiği, olay yeri tutanağında da davacıya 15 kez alkolmetre cihazı üfletilmesine rağmen ölçüm yapılabilecek seviyede üfleme yapmadığı..." İzmir BİM 5. İDD, E.2018/1954, K.2018/2173, 11.10.2018, (UYAP).

⁸ "İncelenen dosyada; sanığın idaresindeki arazi aracıyla olay gecesi saat 00:30 sıralarında şehir merkezinde seyir halindeyken geldiği kavşakta önce kenarda park halinde bulunan mağdura ait motosiklete daha sonra ise meydana Ataturk büstünün korkuluklarına çarparak ağır hasarlı şekilde durabilmesi şeklinde gerçekleşen olayda, olay tarihinde kollukça alkolmetreyle saat 02:02 de yapılan ölçümde alkolsüz olduğu tespit edilmiş ve bunun üzerine sanıktan alınan kan örneği üzerinde İzmir Adli Tıp Grup Başkanlığı'nca yapılan incelemede alkol veya uyutucu-uyuşturucu maddelerden hiçbirinin bulunamadığı rapor edilmiş ise de, Sanığın aşamalarda değişmeyen savunmasında, olay gecesi 5 adet bira içtiğini, biraz alkol alınca tamamen dengesini kaybettiğini, ayrıca bir arkadaşının verdiği ne olduğunu bilmediği bir tableti de biranın üzerine içtiğini, aracı kullanırken gözünün karardığını, karşıdan bir araç geliyor sandığını ve ona çarpmayayım diye sağa manevra yapınca park halindeki motosiklete ve sonrasında büste çarptığını beyan etmesi; mağdur ... nın kolluktaki 9.5.2011 tarihli sanığın aşırı derecede alkollü olduğuna ; tutanak mümzii tanıklardan

KTY md. 97/3-a'da teknik cihazların taşınması gereken özelliklerin neler olduğu belirtilmiştir. Yönetmelikte ifade edilen özelliklerin teknik cihazın sonucunun kesin delil niteliğini taşıyabilmesi için yeterli olmadığı, bu özellikler dışında “*cihazda kullanılan tüm tüplerin, bağlantı borularının, absorpsiyon haznesi gibi hava geçişinin olduğu kısımların ısıtılması, ağız alkolünü tespite yarayacak eğim detektörü içermesi, cihaza üflenecek minimum süre ve hava miktarının bilimsel olarak gerekli miktarın altına düştüğünde ölçümü gerçekleştirmemesi, radyo frekanslarının ve elektromanyetik cisimlerin yarattığı interferansı anlayarak bu yönde uyarı verebilen detektör içermesi, barometrik basınçölçer ile dış ortam basıncını ölçerek otomatik doğrulama yapabilmesi, alkol miktarı önceden bilinen standart karışımlar ile her ölçüm öncesinde doğrulama testi yapabilmesi, birden fazla dalga boyunda ölçüm yapan IR (Infrared) teknolojisini veya IR ve fuel cell teknolojisini bir arada kullanarak yanlış pozitiflikleri engelleyebilmesi*” özelliklerinin de bulunması gerektiği ifade edilmektedir.⁹

Danıştay 8. Dairesi tarafından alkollü içki almış sürücülerin alkol miktarlarının teknik cihazla ya da kan testiyle yapılması usullerinden hangisinin daha doğru ve gerçekçi sonuçlar vereceği, hangisinden uygulamada daha çabuk sonuç alınacağı hususlarının bilimsel olarak ortaya konulabilmesi amacıyla, konunun uzmanlarından oluşturulan bir kurula bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Bilirkişi heyetinin 27.10.2009 günlü raporu ve 10.12.2009 günlü ek raporunda, “...kandaki alkol tayininin tespitinde kamu otoritelerinin onayı ile kullanıma sunulan

---

... nın duruşmada 15.12.2012 tarihli celsedeki, sanığın halinden aşırı derecede alkollü olduğunun anlaşılıyor olduğuna; tanık ... nın Köprübaşı Sulh Ceza Mahkemesinin 05.03.2012 tarihli talimat duruşmasındaki, sanığın ayakta durmakta zorlandığı ve konuşmasının alkollü ya da madde almış gibi görüldüğüne dair açık beyanları” Yar. 12. CD, E.2012/30564, K.2014/434, 15.01.2014, (UYAP).

⁹ Faruk Aşıcıoğlu ve diğerleri, “Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu Açısından Alkol,” *Adli Tıp Dergisi* 23, no. 3 (2009): 14.

kalibrasyon ayarları yapılmış ve taşınabilir özellikteki teknik cihazların, kandaki alkol seviyelerini göstermede pratik kullanım açısından faydalı olabileceği, bu yöntemde ortaya çıkabilecek muhtemel problemlerin ölçümlerin tekrarlanabilirliği ile azaltılabileceği, solunum yolu ile alkol düzeyinin ilgili kamu otoriteleri tarafından onaylanmış, uygun belgeye sahip, kalibrasyon ayarı yapılmış ve taşınabilir cihazlarla ölçümünün bilimsel olarak kabul edilebilir olduğu, kan alkol düzeyleri ölçümü ile solunum havasından alkol düzeyi ölçümü arasında istatistiksel bir fark olmadığı ve ülkemizde ve dünyada alveol havasından alkol tayininin yaygın olarak kullanıldığı...” ifade edilmiştir.¹⁰

Alkol ölçümünde kullanılacak teknik cihazların, yönetmelikte ifade edilen özellikleri dışında birtakım özelliklere sahip olması gerektiği görüşü ve Danıştay tarafından yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu verilen rapor değerlendirildiğinde; teknik cihaz ile vücuttaki alkol oranının tespitinin yapılabileceği, fakat bu tespit sonucunun kesin bir şekilde doğru sonuçlar veremeyebileceği, muhtemel problemlerin ölçümlerin tekrar edilmesi ile azaltılabileceği görülmektedir. Kanaatimizce teknik cihaz kullanımının pratik olması da dikkate alındığında trafik denetimlerinin zamanında, trafik seyrini zorlaştırmadan hızlı ve düzenli bir şekilde yapılabilmesi için alkol miktarının tespitinde teknik cihaz kullanılması uygundur. Fakat teknik cihaz ile yapılan ölçüme sürücünün itiraz edememesi hususunun yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Sürücünün yapılan ölçüme itiraz etmesi durumunda yeniden ölçüm yapılmalı, yapılan ölçümlerden sürücünün lehine olanı nihai sonuç olarak kabul edilerek bu orana göre işlem yapılmalıdır.

Rutin trafik denetimlerinde her ne kadar alkol oranının tespitinde sadece teknik cihaz kullanılacağı ifade edilse de kişinin kendi imkanları ile sağlık kuruluşuna başvurmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Danıştay “*rutin trafik denetiminde yapılan ölçüm sonucunda kişinin bir sağlık kuruluşuna*

---

¹⁰ Dan. 8. D, E.2007/8946, K.2011/150, 19.01.2011, (UYAP).

başvurmasını, tekrar ölçüm yapılmasını engeller nitelikte bir hükme yer verilmemiştir. Nitekim, Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 97. maddesinin 3. fıkrasının (f) bendinde de görevlilerce tekrar ölçüm yapılmayacağı belirtilmiş, ancak yine kişinin kendi imkanlarıyla sağlık kuruluşuna başvurmasını engelleyen bir düzenleme yapılmamıştır. Bu itibarla; davacının, alkol ölçümünün doğru olmadığı yönündeki iddiasını ispatlama imkanının ortadan kaldırılmaması gerekmekte olup; aksi yaklaşım, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi kapsamında savunma hakkının ve Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan hak arama hürriyetinin hukuka aykırı bir biçimde sınırlandırılması anlamını taşıyacaktır. Bu değerlendirmeler karşısında; davacının, kanındaki alkol oranının tespiti bakımından kendi imkanlarıyla yaptırdığı kan testinin değerlendirmesi gerekmektedir.”¹¹ kararı ile sürücünün teknik cihaz ile yapılan ölçüm sonucunun hatalı olduğunu düşünmesi durumunda bunu ispatlamasının engellenemeyeceğini ifade etmektedir.¹²

Danıştay ve Danıştay İDDK içtihatlarına¹³ bakıldığında, sürücünün tek başına gidip kan tahlili yaptırmasında herhangi bir engelin bulunmadığı görülmektedir. Bu konuda farklı bölge idare mahkemelerinin ise farklı yönde kararlar verdiği

¹¹ Dan. 8. D, E.2020/3631 YD, 20.10.2020, (UYAP).

¹² Başka bir mahkeme kararında da bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: “...trafik ekiplerince veya Cumhuriyet Savcılığınca herhangi bir sevk olmaksızın kendi imkanlarıyla aldıkları raporların da hak arama özgürlüğü açısından yargılamaya esas alınması gerektiği, kaldı ki; hukuken aksi ispat edilene kadar doğru olarak kabul edilmesi gereken ve maddi gerçeğe ulaşmada delil niteliği taşıyan bu raporların yargı merciiince göz ardı edilmesinin mümkün olmayacağı ve böyle bir değerlendirmenin yapılmamasının hakkaniyete aykırı olacağı sonucuna varılmaktadır...” Dan. 15. D, E.2014/9456, K.2015/7970, 24.11.2015, (UYAP).

¹³ Dan. İDDK, E.2018/1907, K.2019/925, 06.03.2019, (UYAP); Dan. İDDK, E.2017/423, K.2018/690, 28.02.2018, (UYAP); Dan. İDDK, E.2017/403, K.2018/688, 28.02.2018, (UYAP); Dan. İDDK, E.2016/3921, K.2018/686, 28.02.2018, (UYAP); Dan. 15. D, E.2017/1993, K.2017/5196, 05.10.2017, (UYAP); Dan. 15. D, E.2018/1878, K.2018/8029, 04.12.2018, (UYAP).

görülmektedir. Örneğin, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi de Danıştay ve Danıştay İDDK içtihatları ile benzer yönde kararlar vererek sürücünün tek başına gidip kan tahlili yaptırmasında herhangi bir engelin bulunmadığını kabul ederken¹⁴; İzmir Bölge İdare Mahkemesi sürücünün tek başına gidip kan tahlili yaptırması usulünün mevzuatta öngörülmediği gerekçesi ile bu sonuçların delil niteliğinde kabul edilemeyeceğini ifade etmektedir.¹⁵

---

¹⁴ "...davacının trafik ekiplerince yapılan kontrollerde teknik cihaz kullanılarak 13.01.2017 tarihi saat 15.04'te yapılan alkol kontrolünde 1,18 promil alkollü olduğunun tespit edildiği, alkollü olmadığı yolundaki itirazlarının dikkate alınmadığı, kendi çabası ile gittiği Adli Tıp Kurumunda 13.01.2017 tarihi saat 17.31'da kan numunesi verdiği ve yapılan kan analizinde davacının 0 promil alkollü olduğunun tespit edildiği... uyuşmazlık kapsamında hukuki anlamda delil olarak kabulü zorunlu olan Adli Tıp Kurumu raporuna göre iki ölçüm arasında yaklaşık 2 saat 27 dakikalık zaman farkı bulunduğu, bu süre içerisinde davacının kanındaki alkol oranının 1,18 promilden 0,00 promile düşmesinin bilimsel olarak (Adli Tıp Kurumu 5. İhtisas Kurulunca ortalama olarak kan alkol düzeyinin bir saatte 15 mg/dl (0,15 promil) azaldığının kabul edildiği uyarınca) mümkün olmadığı, bu durumda ilk ölçümü yapan teknik cihazın doğru ölçüm yapmadığı, ölçüm sonucunun sağlıklı olmadığı, ölçüm cihazının gerçek durumu tespit edecek özelliklerini kaybettiği..." İstanbul BİM 8. İDD, E.2017/2637, K.2018/53, 10.01.2018, (UYAP).

¹⁵ "...davacının Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 97. maddesinde öngörülmeleyen bir usulle trafik görevlilerinin gözetimi de olmaksızın tek başına gittiği Denizli Devlet Hastanesinden alınan ve hukuken geçerliliği tartışma konusu yapılabilecek laboratuvar tetkik sonucunun hukuki dayanağı ve önemi, delil olma niteliği bulunmadığından..." İzmir BİM 5. İDD, E.2017/2006, K.2017/3078, 29.12.2017, (UYAP); Benzer Kararlar: İzmir BİM 5. İDD, E.2018/522, K.2018/588, 22.03.2018, (UYAP); İzmir BİM 5. İDD, E.2020/1679, K.2021/38, 19.01.2021, (UYAP). Danıştay da eski tarihli kararlarında (Dan. 15. D, E.2014/6115, K.2014/8906, 31.03.2014, (UYAP)) benzer yönde kararlar verirken; içtihat değişikliğine giderek sonraki kararlarında (Dan. 15. D, E.2015/8430, K.2015/9121, 23.12.2015 (UYAP)) sürücünün tek başına sağlık kuruluşuna gidip kan tahlili yaptırmasını delil olarak kabul etmektedir.

B. Rutin Trafik Kontrolünde Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılıp Kullanılmadığının Tespiti

Araç sürücüleri trafik görevlileri tarafından her zaman alkol kontrolüne tabi tutulabilirken, uyuşturucu veya uyarıcı madde kontrolüne ise sadece durumundan şüphede edilen sürücüler tabi tutulacaktır (KTY md. 97/2). Maddenin 4. fıkrasında trafik görevlilerince sürücülerin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılıp kullanılmadığının tespitindeki¹⁶ usul ve esaslar detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Uyuşturucu madde tespiti, alkol tespitinde olduğu gibi teknik cihaz ile yapılacak; sürücüden alınacak solunum havası, tükürük ya da benzeri biyolojik örnekler üzerinden tespit işlemi yapılacaktır. Tespit işlemi, tek kullanımlık test kitleri ile yapılacak, ayrıca bu kitler ile birlikte tarih, saat, ölçüm sonucu ve cihaza ait seri numarasını gösterir çıktı verebilen test cihazları da kullanılabilir. Yasada alkol miktarının yasal oranı düzenlenmişken uyuşturucu madde için böyle bir düzenleme yapılmamış, bunun yerine tespit için aranacak olan eşik değerleri Adalet Bakanlığı (Adli Tıp Kurumu) ve Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığınca müştereken belirleneceği düzenlenmiştir (KTY md. 97/4-a). Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Uygulama ve Denetleme Dairesi Başkanlığı tarafından yayınlanan Trafik Denetimlerinde ve Trafik Kazalarında

---

¹⁶ Çalışmada anlatım sadeliğini sağlamak amacıyla “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılıp kullanılmadığının tespiti” kavramı yerine “uyuşturucu madde tespiti” kavramı; “uyuşturucu veya uyarıcı madde” kavramı yerine “uyuşturucu madde” kavramı kullanılacaktır.

Alınacak Önlemlere İlişkin Yönerge 'nin¹⁷ “Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde denetiminde dikkat edilecek hususlar” başlıklı 29. maddesinin 3. fıkrasında uyuşturucu veya uyarıcı madde almış olanların tespitinin esasları düzenlenmiş fakat tespit için aranacak olan eşik değerlere yönergede de yer verilmemiştir. Her ne kadar eşik değerlere ilgili idari düzenlemelerde yer verilmesi de tespit için uygulamada kullanılan¹⁸ Uyuşturucu Test Kiti (UTK) isimli cihaz ile 7 farklı uyuşturucu veya uyarıcı madde tespiti yapılmakta, uyuşturucu veya uyarıcı maddelere yönelik eşik değerlere de ilgili cihazın internet sitesinde yer verilmektedir.¹⁹

Alkol oranının tespitinde, alkol oranının yasal sınırın üzerinde çıkması halinde doğrudan idari ve/veya adli yaptırım uygulanırken; uyuşturucu madde tespiti sonucunda ise sonucun pozitif çıkması durumunda doğrudan idari ve/veya adli yaptırım uygulanamayacaktır. Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 97/4-b maddesine göre test sonucu pozitif çıkan sürücü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında uyuşturucu madde tespitinin yapılması amacıyla mahalli zabıtaya teslim edilecektir. Daha sonra araç sürücüsü, Cumhuriyet savcısının talimatıyla CMK 75/1 maddesi uyarınca

---

¹⁷ “Trafik Denetimlerinde ve Trafik Kazalarında Alınacak Önlemlere İlişkin Yönerge,” Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Uygulama ve Denetleme Dairesi Başkanlığı, Erişim tarihi: 17 Kasım, 2021, http://www.trafik.gov.tr/kurumlar/trafik.gov.tr/03-Mevzuat/Trf_Kaza_Yonerge.pdf.

¹⁸ “Mersinde Trafikte Uyuşturucu Testi Dönemi Başladı,” TRT Haber, Erişim tarihi: 21 Kasım, 2021, <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/mersinde-trafikte-uyusturucu-testi-donemi-basladi-420831.html>.

¹⁹ Bu maddeler ve eşik değerler şu şekildedir: Amfetamin (AMP) 50 ng/ml; Metamfetamin (MET) 50 ng/ml; Ekstazi 50 ng/ml; Benzodiazepinler (BZD) 20 ng/ml; Kokain (COC) 30 ng/ml; Opiatlar (OPI) 40 ng/ml; Esrar (THC) 25 ng/ml. “UTK-Uyuşturucu Test Kiti,” Armas Elektronik, Erişim tarihi: 17 Kasım, 2021, <https://www.armaselektronik.com/uyusturucu-olcum-sistemleri/uyusturucu-olcum-kiti/utk-uyusturucu-test-kiti>.

kan, tükürük veya idrar gibi örnekler aldırılmak üzere en yakın adli tıp kurumuna veya adli tabipliğe veya Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşlarına götürülecek, burada yapılan tespit sonucunda uyuşturucu madde kullandığı tespit edilen sürücü hakkında KTK kapsamında işlem yapılması için mahalli zabıta tarafından ilgili trafik kuruluşuna, Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre adli işlem yapılmak üzere ise adli birimlere bilgi verilecektir. Trafik kuruluşunca, uyuşturucu madde kullandığı tespit edilen sürücüye 6.909 Türk lirası idari para cezası verilecek ve sürücü belgesi beş yıl süreyle geçici olarak geri alınacaktır.

Trafik görevlilerince uyuşturucu madde tespiti amacıyla teknik cihaz kullanılacağı düzenlenmiş, sürücülerin teknik cihaz kullanılmasını kabul etmemesi halinde ise sürücüye, bu eylemi nedeniyle 3.836 Türk lirası idari para cezası ve sürücü belgesinin iki yıl süreyle geri alınması cezası verileceği düzenlenmiştir (KTK md. 48/9 ve KTY md. 97/4-c). Alkol oranının tespitinde de aynı usul uygulanmakta iken uyuşturucu madde tespitinde sürücü, teknik cihaz kullanılmasını kabul etmemesi halinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında tespit yaptırılmak üzere mahalli zabıtaya teslim edilecektir. Böylece uyuşturucu madde tespitinde sürücülerin tespitten kaçınma imkânı bulunmamakta, sadece teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmeme imkânı bulunmaktadır. Mahalli zabıta tarafından Cumhuriyet savcısının talimatına göre tespit işlemleri yaptırılacak, tespit sonucunda sürücünün uyuşturucu kullandığı tespit edilirse hakkında ayrıca trafik görevlilerince 6.909 Türk lirası idari para cezası ve sürücü belgesinin beş yıl süreyle geçici olarak geri alınması cezası verilecektir. Uyuşturucu madde kullandığından şüphe edilen fakat trafik görevlilerince teknik cihaz bulunmaması nedeniyle ölçüm yapılamayan sürücü de tespit yaptırılmak üzere mahalli zabıtaya teslim edilerek aynı işlemler yapılacaktır.

C. Yaralanma veya Ölümle Sonuçlanan Kazalar ya da Trafik Görevlilerince El Konulan Maddi Hasarlı Trafik Kazası Durumunda Yapılacak Tespit

Kişinin yaralanmalı veya ölümlü ya da kollukça müdahil olunan maddi hasarlı trafik kazasına²⁰ karışması hâlinde, KTK 48/2. maddesinde belirtilen muayeneye tabi tutulması zorunlu tutulmuştur (KTK md. 48/3). Yani sürücünün uyuşturucu madde kullanıp kullanılmadığının ya da alkollü bir şekilde araç sürüp sürmediğinin tespiti teknik cihaz ile yapılacaktır. Maddenin devamında teknik cihaz ile yapılan ölçüme itiraz eden veya bu cihaz ile ölçüm yapılmasına müsaade etmeyen sürücülerin, sağlık kuruluşlarına götürülerek uyuşturucu madde ya da alkol tespitinde kullanılmak üzere vücutlarından kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınacağı düzenlenmiştir.

Sürücülerin uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığı ya da alkolün kandaki miktarının tespiti amacıyla, kollukça ikinci ve üçüncü fıkraların (a) bentlerinde belirtilen teknik cihaz kullanılacaktır (KTY md. 97/5-a). Yönetmelikte ikinci ve üçüncü fıkralar şeklinde yazılmış olsa da burada üçüncü ve dördüncü fıkraların (a) bentleri kastedilmektedir.

Alkol ve uyuşturucu madde tespitinde olduğu gibi trafik kazasına karışarak teknik cihazla ölçüm yapılmasına izin vermeyen sürücülere Karayolları Trafik Kanunu'nun 48/9. maddesi uyarınca 3.836 Türk lirası idari para cezası verilerek sürücü belgesi iki yıl süreyle geri alınacaktır (KTY md. 97/5-b). Düzenleme açık bir şekilde sürücünün ölçüm yapılmasına izin vermemesi durumunda, sürücüye bu eylemi nedeniyle öncelikle idari yaptırım uygulanacağı, sonrasında en yakın adli tıp

---

²⁰ Çalışmada anlatım sadeliğini sağlamak amacıyla "yaralanmalı veya ölümlü ya da kollukça müdahil olunan maddi hasarlı trafik kazası" kavramı yerine "trafik kazası" kavramı kullanılacaktır.

kurumuna veya adli tabipliğe veya Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşuna götürüleceği düzenlenmişken aksi yönündeki kararlar düzenlemeye aykırılık oluşturmaktadır.²¹

Trafik kazası sonucunda sürücünün ölçüm yapılmasına izin vermemesi durumunda, sürücünün alkol veya uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığının tespitinin yapılması amacıyla sürücü, mahalli zabıta tarafından Cumhuriyet savcısına bilgi verilerek en yakın adli tıp kurumuna veya adli tabipliğe veya Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşuna götürülecek ve uyuşturucu madde ya da alkol tespitinde kullanılmak üzere vücudundan kan, tükürük veya idrar gibi örnekler aldırılacaktır.²² Tespit sonucunda uyuşturucu kullandığı anlaşılanlar hakkında KTK md. 48/8 uyarınca, alkollü olduğu

---

²¹ “davacının sevk ve idaresindeki ... plakalı araç ile seyir halinde iken, meydana gelen tek taraflı maddi hasarlı trafik kazasında, olay yerine gelen trafik ekibince, alkolmetre cihazını üfleme reddeden davacının, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48.maddesinin 3. fıkrası hükmü uyarınca kollukça en yakın adli tıp kurumuna veya adli tabipliğe veya Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşlarına götürülerek uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da alkol tespitinde kullanılmak üzere vücutlarından kan, tükürük veya idrar gibi örneklerin alınmasını sağlaması gerekirken, bu hükmün gerekleri yapılmaksızın davacının alkolmetre cihazını üflememesi nedeniyle 2918 sayılı Kanunun 48. maddesinin 9. fıkrası hükmü uyarınca sürücü belgesinin iki yıl süre ile geri alınmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.” İzmir BİM 5. İDD, E.2017/381, K.2017/489, 28.03.2017, (UYAP).

²² “Dosyanın incelenmesinden, davacının, ... plakalı aracıyla, 15.09.2017 günü saat 07:45 sıralarında E-80 Otoyolu üzerinde Edirne istikametinden gelip Kapıkule istikametine doğru seyir halinde iken yaralamalı ve maddi hasarlı trafik kazasına karıştığı, olay yerine gelen trafik zabıtasınca teknik cihazla saat 08:28'de yapılan denetimde davacının alkol oranının 0.83 promil olarak ölçüldüğü, söz konusu tespit esas alınarak da dava konusu işlemin tesis edildiği... olayda, trafik kazalarına karışan sürücülerin teknik cihazla yapılan ölçüme itiraz etmeleri durumunda, alkol oranının tespiti için mevzuatta yazılan sağlık kuruluşlarından birine götürülmesi gerektiği...” İstanbul BİM 8. İDD, E.2018/853, K.2018/1399, 03.10.2018, (UYAP).

anlaşılanlar hakkında ise KTK md. 48/5 uyarınca idari para cezası verilerek sürücü belgesi geçici olarak geri alınacaktır (KTY md. 97/5-b-1 ve 2). Ayrıca 0,50 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen hususi otomobil sürücüleri ile 0,20 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen diğer araç sürücüleri, trafik kazasına sebebiyet vermeleri halinde Türk Ceza Kanunu'na göre adli işlem yapılmak üzere mahalli zabıtaya teslim edileceklerdir (KTK md. 48/7 ve KTY md. 97/5-ç).

Adli Tıp Kurumu Ankara Grup Başkanlığının 25.11.2008 tarih ve 342 sayılı yazısında; kan-alkol düzeyindeki azalmanın zamanla orantılı olarak değişimi hakkında yapılan araştırmalarda, kan alkol düzeyinin bir saatte 12-20 mg/dl azaldığı, adli vakalarda, Adli Tıp Kurumu 5. İhtisas Kurulu'nca ortalama olarak kan alkol düzeyinin bir saatte 15 mg/dl (0,15 promil) azaldığının kabul edildiği belirtilmiştir.²³ Görüldüğü üzere vücutta bulunan alkol oranı zamana bağlı olarak değişmekte, kişi alkol kullandıktan sonra vücudundaki alkol oranı zamanla azalarak belirli bir süre sonra tamamen sıfırlanmaktadır.

KTY md. 97/5-b-3'te de vücuttaki alkol düzeyinin değişimi ile alakalı düzenleme yer almaktadır. Buna göre KTY'nin 97/5-b-3 maddesi uyarınca sürücünün teknik cihaz ile yapılan ölçüm sonucuna itiraz etmesi ve bu nedenle tespitin sağlık kuruluşlarında yaptırılması halinde, her iki tespit arasındaki süre göz önünde bulundurularak sağlık kuruluşunda yapılan tespit sonucuna ilk ölçümü yapan trafik kuruluşu tarafından her bir saat için 0,15 promil eklenmek suretiyle alkol oranı belirlenecek ve çıkan sonuca göre işlem tesis edilecektir.²⁴ Teknik

---

²³ Dan. İDDK, E.2018/1907, K.2019/925, 06.03.2019, (UYAP).

²⁴ "Bilimsel çalışmalarda, alkole toleransın kişiden kişiye değişeceği gibi aynı kişide de farklı zamanlarda reaksiyonlarda farklılık olabileceği, kişinin yaşı, kilosu, cinsiyeti, metabolizma hızı, açlık ve tokluk durumu gibi pek çok

cihazla ölçüm yapılmasına izin verilmemesi halinde ise kaza saati ile sağlık kuruluşunda yapılan tespit saati arasındaki süre göz önünde bulundurulacaktır.

Son olarak trafik kazası sonucunda sürücünün ölmesi veya teknik cihaza üfletemeyecek kadar yaralanmış olması hâlinde teknik cihaz aracılığıyla tespit yapılamamaktadır. Böyle durumlarda Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 97/5-c maddesi uyarınca sürücünün vücudundan sevk edildiği sağlık kuruluşunda kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınarak tespit yapılacaktır.

D. Mükerrer Cezalandırma Yasağı (Non Bis İn İdem) ve Hukuka Uygunluk

Ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan 'non bis in idem' ilkesi, suç işleyen failin aynı fiilinden dolayı birden fazla kez yargılanamaması ya da cezalandırılmaması anlamına gelmektedir.²⁵ Tanımdan da anlaşılacağı üzere mükerrer

---

nedene bağlı olarak vücuttaki alkol oranının azalma hızının değişebileceği kabul edilmektedir. Adli Tıp Kurumu Ankara Grup Başkanlığı'nın 25.11.2008 tarih ve 342 sayılı yazısında da zamanla orantılı olarak kan-alkol düzeyindeki azalma ile ilgili yapılan araştırmalarda, kan alkol düzeyinin bir saatte 12-20 mg/dl azaldığı, adli vakalarda, Adli Tıp Kurumu 5. İhtisas Kurulu'nca ortalama olarak kan alkol düzeyinin bir saatte 15 mg/dl (0,15 promil) azaldığının kabul edildiği belirtilmiştir." Dan. 15. D, E.2018/4881, K.2019/240, 23.01.2019, (UYAP).

²⁵ İl Han Özay, *İdari Yaptırımlar* (İstanbul: İÜ Yayın No: 3326, 1985), 35.; Nurullah Kunter, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku* (İstanbul: Beta Basım, 2006), 39.; Veli Özer Özbek, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006), 88.; Yücel Oğurlu, "Ceza Muhakemesi Kararının Disiplin Cezalarına Etkisi ve Sorunu "Ne bis in idem" Kuralı," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 52, no. 2 (2003): 103.; Mustafa Özen, "Non Bis İn İdem (Aynı Fiilden Dolayı İki Kez Yargılama Olmaz) İlkesi," *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14 no. 1 (2010): 391.

cezalandırma yasağının aynı kişi ve aynı fiil olmak üzere iki unsuru bulunmaktadır. Ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan non bis in idem ilkesi, sınırlı da olsa idari yaptırımlar hukukunda da uygulama alanı bulmaktadır.²⁶

Rutin trafik kontrolünde, teknik cihaz haricinde herhangi bir şekilde alkol tespiti yapılamayacağı ifade edilse de teknik cihaz kullanılmasını kabul etmeme eyleminden ötürü sürücüyü KTK md. 48/9 uyarınca idari yaptırım uygulanmasının ardından sürücünün alkollü olduğunun bir şekilde tespit edilmesi halinde ayrıca sürücüyü alkollü araç sürmesi nedeniyle idari yaptırım uygulanabilmektedir.²⁷

İkinci olarak uyuşturucu madde tespitinde teknik cihaz kullanılmasının kabul edilmemesi durumunda, sürücü mahalli zabıtaya teslim edilerek yönetmelikte ifade edildiği şekilde uyuşturucu kullanıp kullanmadığı tespit edilecek, sürücünün uyuşturucu madde kullandığının tespiti halinde hem KTK md. 48/8 uyarınca uyuşturucu kullanıldığı için hem de KTK md. 48/9 uyarınca kollukça teknik cihaz kullanılmasının kabul edilmemesi eyleminden ötürü idari yaptırım uygulanacaktır.

---

²⁶ Yücel Oğurlu, "İdari Yaptırımlara Genel Bir Bakış ve İdari Yaptırım-Ceza Yaptırımı Ayrımı," *A.Ü. Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, no. 1 (1999): 190.

²⁷ "Samsun ili, Atakum ilçesi, Adanan Menderes Bulvarı üzerinde 09.10.2015 tarihinde saat 00.15 sıralarında koruma polisleri tarafından uyarılan davacının yol ortasında aracını durdurarak kendi aracının bagajından çıkararak silahını eline aldığı, uyarılara rağmen elinden silahı bırakmaması üzerine davacıya gerekli müdahalenin yapılarak silahının elinden alınarak davacının kontrol altına alındığı, asayiş ve trafik ekiplerine haber verilerek olay yerine gelen asayiş ve trafik ekiplerine teslim edildiği, polis merkezine götürülen davacıya alkol kontrolü yapılmak istendiği, söz konusu istemi reddettiği ve sürücü belgesinin istenilmesine rağmen vermemesi nedeniyle davacıya bu eylemi sebebiyle idari para cezası verildiği ve sürücü belgesine 2 yıl süreyle el konulduğu, adli işlemlere esas olmak üzere sevk edildiği Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesinde yapılan alkol ölçümünde 1.90 promil alkollü çıkması üzerine bu eylemi sebebiyle de idari para cezası verildiği ve ehliyetine 6 ay süreyle el konulduğu..." Dan. 15. D, E.2016/8344, K.2017/1498, 03.04.2017, (UYAP).

Son olarak trafik kazasına karışarak teknik cihazla alkol veya uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığının tespitine yönelik ölçüm yapılmasına izin vermeyen sürücülere hem KTK md. 48/9 uyarınca bu eyleminden ötürü idari yaptırım uygulanacak hem de yapılan tespit sonucunda uyuşturucu madde kullandığı ya da alkollü olduğu anlaşılanlar hakkında ayrıca KTK'nın 48. maddesinin eylemine uygun fıkrasından işlem yapılacaktır.

Teknik cihaz kullanılmasının amacı uyuşturucu madde ya da alkol kullanılarak araç sürme eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesidir. Sürücü tarafından teknik cihazla ölçüm yapılmasına müsaade edilmeyip akabinde alkol ya da uyuşturucu madde kullandığı tespit edilirse bu durumda teknik cihaz kullanılmasındaki amaç gerçekleşmiş olmaktadır. Fakat sonradan tespit yapılmış olsa bile yasal düzenlemeler gereği sürücülere aynı olayda iki farklı idari yaptırım uygulanması, mükerrer cezalandırma yasağını gündeme getirmektedir.²⁸

Mükerrer cezalandırmanın söz konusu olabilmesi için hem kişi unsurunun hem de fiilin aynı olması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi, E. 2014/65, K. 2014/150 sayılı iptal davasında teknik cihaz kullanılmasına müsaade edilmemesi eylemi için *"...kuralda yaptırıma bağlanmış olan denetime uyulmaması eyleminin alkollü araç kullanımı eyleminden bağımsız ve farklı bir eylem..."* olduğunu ifade etmiştir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu da *"2918 sayılı Kanun'un 48. maddesinde, alkollü araç kullanma ve kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmeme fiilleri, ayrı ayrı ceza gerektiren fiiller olarak düzenlenmiştir. Ceza hukukunda, aynı somut ya da soyut olgular nedeniyle failin cezasının haksız yere ikinci kez artırılması ya*

---

²⁸ Aynı doğrultuda bkz. Mustafa Avcı ve Hüseyin Bilgin, "Alkollü Araç Kullanımı Nedeniyle Sürücü Belgesine Geçici Süre El Konulması İşlemleri Üzerine Bir İnceleme," *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 13 (2019): 154.

da indirilmesi yasağını ifade eden mükerrer değerlendirme yasağı kapsamında konu değerlendirildiğinde, her iki fiilin birbirinden bağımsız fiiller olduğu ve her bir fiil için Kanun'da farklı cezalar öngörüldüğü görülmekte olup, sürücülerin alkollü araç kullanma ve kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmeme fiillerini işlemeleri durumunda bu fiiller için öngörülen cezalar ile cezalandırılmaları, mükerrer değerlendirme yasağı kapsamında değerlendirilemez.”²⁹ kararı ile söz konusu eylemlerin farklı eylemler olduğunu kabul etmektedir.

Anayasa Mahkemesi ve Danıştay İDDK'nın de ifade ettiği üzere, söz konusu eylemlerin farklı olması mükerrer cezalandırma yasağının şartlarını sağlamamaktadır. Bu nedenle sonradan tespit yapılmış olsa bile yasal düzenlemeler gereği sürücülere aynı olayda iki farklı idari yaptırım uygulanması mükerrer cezalandırma yasağı kapsamına girmemektedir.

Diğer taraftan teknik cihaz kullanılmasının kabul edilmemesi eylemi nedeniyle uygulanan idari yaptırımdan sonra alkol veya uyuşturucu madde kullanımından ötürü ayrı bir idari yaptırım uygulanması hususunun hukuka uygunluğu sorunu, yargı kararları da dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

Uyuşturucu madde tespitinde (KTY md. 97/4-c) ve trafik kazasına karışan sürücülerin alkol oranları ile uyuşturucu madde kullanıp kullanmadıklarının tespitinde (KTY md. 97/5-b-1-2); sürücülerin teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmemeleri halinde önce bu eylemlerinden ötürü idari yaptırım uygulanacağı, daha sonra sağlık kuruluşunda tespit işlemi yapılacağı; tespit sonucu şartlar gerçekleşmişse KTK md. 48/5 ve/veya KTK md. 48/8 uyarınca ayrıca idari yaptırım uygulanacağı belirtilmiştir. KTK ve KTY'de teknik cihaz kullanılmasına müsaade edilmemesi eylemi ile alkol ya da uyuşturucu madde etkisinde araç sürme eylemleri nedeniyle

---

²⁹ Dan. İDDK, E.2016/4527, K.2017/18, 16.01.2017, (UYAP).

farklı cezalar verileceği açık bir şekilde düzenlediğinden dolayı bu noktada hukuka aykırılık sorunu bulunmamaktadır.

Hukuka uygunluk sorunu, rutin trafik kontrolleri sırasında yapılan alkol tespitinde kendisini göstermektedir. Teknik cihaz kullanılmasına müsaade edilmemesi nedeniyle idari yaptırım uygulanacağı, akabinde bu sürücülerin trafikten men edileceği düzenlenmiş; bunun dışında bir işlem yapılacağı düzenlenmemiştir. KTK md. 48/9 düzenlemesi gereği idari yaptırım uygulandıktan sonra yeniden bir tespit yapılması yasada düzenlenmediğinden, sonradan herhangi bir şekilde yapılan tespit ile yeni bir idari yaptırımın uygulanması hukuka uygunluk sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Danıştay eski tarihli kararlarında rutin trafik kontrolünde sürücü tarafından teknik cihaz kullanılmasının kabul edilmemesinden sonra sürücünün alkol ya da uyuşturucu madde etkisi altında araç sürdüğünün tespit edilmesi sonucunda madde ile hedeflenen nihai amacın hâsıl olduğunu, bu nedenle sürücünün iki defa cezalandırılmasının hukuka uygun olmadığına karar vermekteyken;³⁰ yakın tarihli

---

³⁰ "Uyuşmazlık konusu olayda; her ne kadar davacı hakkında 'kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmeme' fiilinden dolayı idari para cezası verilmiş ise de, müteakip süreçte hastanede yapılan kontrolde davacının alkollü olduğu tespit edilmiş ve "Alkol, Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Etkisi Altında Araç Sürme Yasağı" başlıklı madde ile hedeflenen nihai amaç hasıl olmuş, bir başka deyişle sürücünün 'alkollü' olduğu tespit edilmiş ve bahsi geçen kabahate karşılık gelen idari para cezası verilmiş ve sürücü belgesi geri alınmış olup, açıklanan nedenlerle uyuşmazlık konusu olayda 'kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmediğinden' bahisle tesis edilen işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi gerekirken, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık görülmemiştir." Dan. 15. D, E.2015/9217, K.2016/612, 05.02.2016, (UYAP). Aynı yönde kararlar için bkz. Dan. 15. D, E.2015/1813, K.2015/6874, 04.11.2015, (UYAP).; Dan. 15. D, E.2014/7841, K.2015/6604, 23.10.2015, (UYAP).

kararlarında ise iki farklı eylemden ötürü iki farklı idari yaptırım uygulanması gerektiğine karar vermektedir.³¹ Danıştay İDDK da sürücünün hem teknik cihaz kullanılmasını kabul etmeme eyleminden ötürü hem de alkol ya da uyuşturucu madde etkisi altında araç sürme eyleminden ötürü ayrı ayrı idari yaptırım uygulanmasını hukuka uygun bulmaktadır.³²

Karayolları Trafik Kanunu md. 48/9 gereği idari yaptırım uygulandıktan sonra başka bir idari yaptırım uygulanacağı ya da başka bir işlem yapılacağı KTK'da düzenlenmese de yargı kararlarında görüldüğü üzere teknik cihaz kullanılmasına müsaade edilmemesi eylemi dışında bir durumun varlığı halinde, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun (PVSK) 13. maddesi uyarınca sürücüler sağlık kuruluşuna sevk

---

³¹ Dan. 15. D, E.2016/893, K.2016/4956, 17.10.2016, (UYAP).; Dan. 15. D, E.2015/8701, K.2016/613, 05.02.2016, (UYAP).; Dan. 15. D, E.2016/8344, K.2017/1498, 03.04.2017, (UYAP).

³² "Dosyanın incelenmesinden; davacının olay günü trafik ekiplerini görerek durduğu ve aracın şoför koltuğundan inerek kaçmaya başladığı, kaçarken düşmesi üzerine yakalandığı ve üzerinde silah tespit edildiği, trafik ekiplerince alkol kontrolü yapılmak istenildiği; ancak, alkolmetre cihazına üfleme reddetmesi üzerine hakkında, Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca ehliyetin geri alınması ve trafik para cezası verilmesine ilişkin işlemlerin tesis edildiği, davacının üzerinde bulunan ruhsatsız silah nedeniyle olay yerine çağrılan asayiş ekiplerince polis merkezine götürüldüğü, adli işleme esas olmak üzere sevk edildiği hastanede yapılan kontrol sonucu 1,98 promil alkollü olduğunun tespit edilmesi üzerine yine aynı Kanununun 48. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca ehliyetin geri alınması ve trafik para cezası verilmesine ilişkin işlemlerin tesis edildiği... davacı hakkında, alkollü araç kullandığından bahisle tesis edilen işlemlerde hukuka aykırılık ve anılan işlemlerin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir." Dan. İDDK, E.2016/4411, K.2017/17, 16.01.2017, (UYAP).; Aynı yönde kararlar için bkz. Dan. İDDK, E.2017/1249, K.2018/687, 28.02.2018, (UYAP).; Dan. İDDK, E.2016/4527, K.2017/18, 16.01.2017, (UYAP).

edilmektedir.³³ Sürücünün sağlık kuruluşuna sevk edilmesinden sonra burada yapılan alkol tespiti, Karayolları Trafik Kanunu gereği yapılmamakta, bu tespit sürücünün genel adli muayene raporu için hastaneye sevk edilmesi sonucunda PVSK uyarınca adli işleme esas olmak üzere yapılmaktadır.

Trafik kontrolünde teknik cihaz kullanılmasına müsaade edilmemesinin (KTK md. 48/9) sonuçları kolluk tarafından sürücülere açık bir şekilde açıklanmasına rağmen sürücüler teknik cihaz kullanılmasını kabul etmeyerek KTK md. 48/5'te yer alan yaptırıma göre daha ağır yaptırım içeren teknik cihaza üfleme eylemini (KTK md. 48/9) tercih edebilirler. Diğer bir ifadeyle, KTK sürücüye seçenek sunmaktadır: Sürücü isterse teknik cihaz kullanılmasını kabul ederek çıkan promil oranına göre idari yaptırıma maruz kalır (KTK md. 48/5), isterse de teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmeyerek bunun yaptırımına katlanır (KTK md. 48/9). Sürücü, teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmeme tercihini kullandıktan sonra

---

³³ "Dava dosyasının incelenmesinden; 15.06.2019 günü saat 01:45 sıralarında, Sakarya İli, Tekeler Mahallesi kaynarca yolu üzerinde davacının, ... plakalı aracı ile seyir halindeyken, alkol uygulama noktasına 5 metre mesafede durduğunun görülmesi üzerine emniyet görevlilerinin aracın yanına giderek aracı kullanan davacıdan belgelerini istedikleri ve alkol kontrolü yapmak istedikleri, ölçümü reddetmesi halinde mevzuat uyarınca sürücü belgesine 2 yıl süreyle el konulacağı bilgisinin verildiği, davacının ise aracı kullanmadığını belirterek alkol ölçümünü reddettiği, işlem yapıldığı esnada davacının önce kaçmaya çalıştığı, akabinde bir polis memuruna saldırarak tehdit ve hakaret içerikli söylemlerde bulunduğu hususlarının görevli polis memurları tarafından tutanağa bağlandığı; davacının adli işlemler kapsamında polisler tarafından götürüldüğü Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Servisinde saat 02:56'da yapılan alkol ölçümünde 1,65 promil alkollü olduğunun tespit edildiği, dava konusu işlemlerin yanı sıra alkollü araç kullanması dolayısıyla davacının sürücü belgesine 6 ay süreyle el konulmasına ilişkin 15.06.2019 tarih ve 3941 sıra nolu işlemin tesis edildiği anlaşılmıştır." İstanbul BİM 8. D, E.2020/734, K.2020/695, 23.06.2020, (UYAP).

KTK gereği başka bir işlem yapılamaz. Şayet KTK md. 48/9 gereğince uygulanan idari yaptırımdan sonra herhangi bir şekilde yapılacak tespit ile sürücünün alkollü olduğu tespit edilir ve sürücüye KTK md. 48/5 dayanak kabul edilerek alkollü şekilde araç sürme nedeniyle idari yaptırım uygulanırsa bu durumda sürücüye sunulan seçeneklerden ikisinden de yaptırım uygulanmış olacaktır. Bu durum ise hem yasanın düzenlemesine hem de hukuka aykırı olacaktır.

KTK md. 48/9 gereği idari yaptırım uygulandıktan sonra sürücünün herhangi bir şekilde alkollü olduğu tespit edilirse sürücüye ayrıca alkollü araç sürmekten dolayı idari yaptırım uygulanamazken, şartları taşıması halinde adli yaptırım (KTK md. 48/6)³⁴ uygulanabileceği hususu gözden kaçırılmamalıdır. Sürücüye KTK md. 48/9 dışında idari yaptırım uygulanamazken, adli yaptırım uygulanabilmesinin temel iki nedeni bulunmaktadır. İlk olarak teknik cihaz kullanılmasına müsaade edilmemesi eylemi dışında bir eylem nedeniyle sürücüler sağlık kuruluşuna sevk edilerek alkol muayenesine tabi tutulmaktadır. Diğer bir ifadeyle, sağlık kuruluşunda yapılan alkol tespiti, sürücünün teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmemesi üzerine alkollü şekilde araç sürüp sürmediğinin tespiti amacıyla yapılmamakta, bu tespit PVSK uyarınca adli işleme esas olmak üzere yapılmaktadır. Adli işleme esas olmak üzere yapılan tespit sonucunda da 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücü, KTK md. 48/6 gereği TCK md. 179/3'te yer alan trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu işlemiş olacağından dolayı sağlık kuruluşunda yapılan tespit ile adli yaptırım uygulanabilecektir. İkinci olarak yasa koyucu alkollü çıkmanın sonucunda hem idari (KTK md. 48/5) hem de adli (KTK md. 48/6) yaptırım uygulanması gerektiğini

---

³⁴ "Yapılan tespiti sonucunda, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanununun 179 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri uygulanır." (KTK. md. 48/6)

düzenlemiştir. Sürücü teknik cihaza üflemeden KTK md. 48/5'ten daha ağır idari yaptırımını kabul etmiş olmakta, böylece tespit işlemi yapılmasına müsaade etmeyerek alkollü şekilde araç sürmenin idari ceza boyutunu peşinen ödemiş olmaktadır. Fakat sürücü KTK md. 48/9 uyarınca tespit işlemine müsaade etmeyerek KTK md. 48/6'da yer alan adli yaptırımın bedelini ödemiş olmamakta, bundan dolayı da sürücüye ayrıca adli yaptırım uygulanmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Sonuç olarak sürücü KTK. md. 48/9'da yer alan teknik cihaza üfleme eylemi ile KTK md. 48/6'da yer alan adli yaptırımdan kurtulma imkanına sahip olmadığından sürücünün 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilirse TCK md. 179/3 gereği adli soruşturma başlatılacaktır.

KTK md. 48/5 uyarınca alkollü bir biçimde araç sürme yasağının ilk ihlalde 1.339 Türk lirası idari para cezası yanında sürücü belgesinin geri alınma süresi altı ay, geriye doğru beş yıl içinde ikinci ihlalde idari para cezası 1.679 Türk lirası ve sürücü belgesinin geri alınma süresi iki yıl, üç ve daha fazla ihlal halinde ise idari para cezası 2.698 Türk lirası ve sürücü belgesinin geri alınma süresi beş yıldır. KTK md. 48/9 uyarınca teknik cihaz kullanılmasına müsaade edilmemesinin yaptırımı 3.836 Türk lirası idari para cezası ve sürücü belgesinin geri alınma süresi iki yıldır. Kanunun iki fıkrası değerlendirildiğinde; 5. fıkradaki idari yaptırım miktarı yalnızca yasağın geriye doğru beş yıl içinde üç ve daha fazla ihlal edilmesi halinde 9. fıkraya göre daha ağır olarak düzenlenmiştir. Alkollü araç süren sürücü, sürücü belgesinin beş yıl süreyle geri alınması yaptırımından kurtulmak amacıyla teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmeyebilir. Sürücünün böyle yaparak kanunu dolanmasının da önüne geçecek gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Son olarak sürücü 1.00 promilin üzerinde alkollü bir şekilde araç sürmesine rağmen sırf alkollü olduğunu gizlemek ve böylece adli yaptırımdan (KTK md. 48/6) kurtulmak amacıyla teknik cihaz kullanılmasından kaçınma niyetinde olabilir.

Sürücünün bu niyetle kanunu dolanmasının önüne geçecek gerekli düzenleme de yapılmalı ve bu düzenleme ile sürücünün trafik güvenliğini tehlikeye sokacak şekilde araç sürdüğüne dair kollukta şüphe oluşması üzerine sürücü en yakın sağlık kuruluşuna götürülerek alkol tespiti yaptırılmalıdır.

II. VÜCUTTAN ÖRNEK ALMA

A. Vücuttan Örnek Alma Kavramı ve Kanuni Dayanağı

İşlenen suçun aydınlatılması amacıyla insan bedenindeki suç izlerinin aranıp bulunması ve elde edilenlerin anlamlandırılması gerekmektedir.³⁵ Bu amaçla vücuttan örnek alınması yoluna başvurulmaktadır. Vücuttan kan, tükürük, tırnak, saç, vücut kılları, balgam, deri döküntüsü gibi örnekler alınabilir.³⁶ Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinde de alkol veya uyuşturucu madde tespiti için vücuttan kan, tükürük veya idrar gibi örneklerin alınabileceği düzenlenmiştir.

Vücuttan örnek alınması temel olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 75. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde ile bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla şüpheli veya sanıktan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örneklerin alınabilmesinin şartları düzenlenmiştir. Kişinin vücudundan örnek alınması CMK md. 75 ile sıkı şekil şartlarına bağlanmış ve bu şartlar 6 fıkra halinde detaylı bir şekilde sıralanmıştır. 6 fıkra halinde sıralanan bu şartlardan sonra maddenin 7. fıkrası ile özel kanunlardaki alkol muayenesine ve kan örneği alınmasına ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Bu düzenleme ile özel kanunlar gereğince yapılan alkol muayenesi

---

³⁵ Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2018), 313.

³⁶ Yener Ünver ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), 597.

ve kan örneği alınması CMK md. 75'te belirtilen şartlara tabi olmaksızın gerçekleştirilebilecektir.³⁷ Özel kanunlar ile Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesi ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 13. maddesindeki düzenlemeler kastedilmektedir.³⁸

CMK md. 75/7 yollamasıyla CMK md. 75'te belirtilen şartlara tabi olmaksızın KTK md. 48'e göre vücuttan örnek alınabileceği ifade edilmişken; KTK md. 48/3 uyarınca alkol ya da uyuşturucu madde tespitinde kullanılmak üzere vücuttan kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alma işleminde CMK'nın 75. maddesindeki hükümlerinin, beşinci fıkrası³⁹ hariç olmak üzere uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu düzenlemelerden çıkan sonuca göre KTK md. 48'de düzenlenen kabahat için vücuttan örnek alınırken yine CMK md. 75'te yer alan usullere uyulacak; sadece CMK md. 75/5'te yer alan üst sınırın iki yıldan daha az hapis cezasını gerektirmesi halinde vücuttan örnek alınamayacağı kuralı uygulanmayacaktır.

B. Vücuttan Örnek Alma Uygulamasının Anayasa'ya Uygunluğunun Değerlendirilmesi

Anayasa'nın 17. maddesinin 2. fıkrasında "Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz." hükmü düzenlenmiş ve kişinin vücut bütünlüğü Anayasal düzenleme ile koruma altına alınmıştır. Maddeye bakıldığında vücut bütünlüğüne müdahale edebilmek

---

³⁷ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 603.

³⁸ Bahri Öztürk, Behiye Eker Kazancı ve Sesim Soyer Güleç, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2019), 235.

³⁹ "Üst sınırı iki yıldan daha az hapis cezasını gerektiren suçlarda, kişi üzerinde iç beden muayenesi yapılamaz; kişiden kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınmaz." (CMK md. 75/5).

için iki temel şarttan birinin yerine getirilmiş olması gerektiği görülmektedir. Buna göre müdahale için ya tıbbi bir zorunluluk mevcut olmalı ya da kanunda açık bir şekilde vücut bütünlüğüne müdahale edilmesi düzenlenmiş olmalıdır. Bir kişinin vücudundan tıbbi zorunluluk halinin dışında adli bir amaçla örnek alınabilmesi için bu konuda kanunda bir düzenleme bulunmalıdır.⁴⁰ Aynı şekilde idari yaptırım uygulanabilmesi adına vücuttan örnek alınabilmesi için de kanunda düzenlemenin bulunması gerekmektedir.

Anayasa'nın 13. maddesine göre "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir." Bu madde ile Anayasada belirtilen hakların özlerine dokunmamak şartıyla ancak kanunla sınırlama yapılabileceği ve Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı kalınması gerektiği ifade edilmektedir. Böylece kişinin maddi ve manevi varlığına müdahale, sıkı şartlara bağlanarak güvence altına alınmıştır.

Vücuttan örnek alma, kişinin vücut bütünlüğüne müdahale oluşturup temel hak ve özgürlükler kapsamına dâhil olduğundan; trafikte alkol veya uyuşturucu madde kullanılıp kullanılmadığının tespiti amacıyla vücuttan örnek alınabilmesi Anayasa'nın 13 ve 17. maddeleri uyarınca ancak kanunda yazılan haller doğrultusunda mümkündür.

Alkol tespiti bakımından; rutin trafik kontrolü sırasında alkol tespiti amacıyla sadece teknik cihaz kullanılacağı hem yasada hem de yönetmelikte düzenlenmiştir. Teknik cihazla yapılan tespit, kişinin cihaza üfleme şeklinde yapılmakta, diğer bir deyişle kişinin nefesinden tespit yapılmaktadır. Bu tespit yöntemi vücut bütünlüğüne doğrudan müdahale

---

⁴⁰ Pervin, Aksoy İpekcioglu, "Vücuttan Örnek Alma İşleminin Hukuki Niteliği ve Anayasaya Uygunluğu," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19 (2013): 1158.

oluşturmadığından dolayı Anayasa'ya aykırılığından bahsedilemez.

Uyuşturucu madde tespiti bakımından; Karayolları Trafik Kanununun 48. maddesinin 2. fıkrasında uyuşturucu tespiti amacıyla kollukça teknik cihazlar kullanılacağı ifade edilmiş, maddenin 14. fıkrasında uyuşturucu için kullanılacak teknik cihazların sahip olacağı asgari koşullar ile diğer usul ve esasların yönetmelikte gösterileceği ifade edilmiştir. Uygulamada alkol tespiti teknik cihaz ile nefesten yapılırken, uyuşturucu tespiti sürücünün ağzından alınan tükürük örneğinin teknik cihaza konulmasıyla gerçekteştirilmektedir.⁴¹ Böylece teknik cihaz ile yapılan ölçümde vücuttan örnek alma söz konusu olmaktadır.

Uyuşturucu madde tespiti için kanunda teknik cihaz dışında herhangi bir tespit yönteminden bahsedilmemiş, diğer usul ve esasların yönetmelikte düzenleneceği ifade edilmiştir. Yönetmeliğin 97/4-b maddesinde ise teknik cihazla yapılan test sonucunun pozitif çıkması halinde sürücünün vücudundan kan, tükürük veya idrar gibi örnekler alınırlmak üzere en yakın sağlık kuruluşuna götürüleceği ifade edilmiştir. KTK'da tespit için teknik cihaz kullanılacağının ifade edilmesiyle yetinilmiş, yönetmelikte ise teknik cihaz ile yapılan test sonucunun pozitif çıkması üzerine vücuttan örnek alınacağı ifade edilmiştir. Kanunda açık bir şekilde vücuttan örnek alınacağı ifade edilmemiş fakat ifade edilen teknik cihazın kullanımı, vücuttan alınan tükürük örneğinin cihaza konulması şeklinde dir. Böylece hem kanundaki düzenleme ile hem de yönetmelikteki düzenleme ile uyuşturucu madde tespitinde vücuttan örnek alma uygulaması gerçekteştirilmektedir. Teknik cihaz kullanılırken vücuttan tükürük örneği alınarak tespitin gerçekteştirilmesi göz önüne alındığında, yönetmelik ve

---

⁴¹ "Mersinde Trafikte Uyuşturucu Testi Dönemi Başladı," TRT Haber, Erişim tarihi: 12 Nisan, 2021, <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/mersinde-trafikte-uyusturucu-testi-donemi-basladi-420831.html>.

kanunun vücuttan örnek alınması hususunda benzer düzenlemeler içerdiği görülmektedir.

Teknik cihaz ile yapılan tespit sonucunun pozitif çıkmasıyla doğrudan idari yaptırım uygulamak yerine ayrıca vücuttan örnek alınmasının sürücülerin lehine olması ve KTK'da ifade edilen teknik cihaz kullanımında da vücuttan alınan tükürük örneğinin kullanılması söz konusu olsa da vücuttan örnek alma düzenlemesinin yönetmelikte yer alması Anayasa'nın 13 ve 17. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır. Kanunilik ilkesi gereği vücuttan hangi tür örneklerin alınabileceğinin kanunda açıkça düzenlenmesi gerekmektedir.

Trafik kazası bakımından; KTK md. 48/3'te kişinin trafik kazasına karışması hâlinde sağlık kuruluşunda vücudundan örnek alınabileceği düzenlenmiş, vücuttan örnek alma uygulamasının CMK md. 75'teki hükümler çerçevesinde yapılacağı ifade edilmiştir. Düzenleme bu haliyle Anayasa'nın 13 ve 17. maddelerinde yer alan şartları sağlamaktadır.

C. Vücuttan Örnek Alma Uygulamasına Karar Verecek Makamlar

Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin⁴² 3. maddesinde gecikmesinde sakınca bulunan hâl kavramı, *"işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalinin ortaya çıkması hâli"* olarak tanımlanmıştır. Vücutta bulunan alkol ile uyuşturucu maddenin zamanla azalması ve belirli bir süre sonra vücuttan tamamen atılmasından dolayı, sürücünün alkol ya da uyuşturucu madde etkisinde araç sürüp sürmediğinin tespitinin hızlı ve usulüne uygun bir şekilde zamanında yapılması gerekmektedir.

---

⁴² RG. 01.06.2005, S. 25832.

Uyuşturucu madde tespitinde; yönetmeliğin 97/4-b maddesinde Cumhuriyet savcısının talimatıyla sürücünün sağlık kuruluşuna sevk edilerek vücudundan örnek alınacağı ifade edilmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 75/1 maddesinde ise vücuttan örnek alma kararını hâkim veya mahkemenin verebileceği, gecikmesinde sakınca bulunan hâlin varlığı halinde Cumhuriyet savcısının verebileceği düzenlenmiştir.

Trafik kazası bakımından; KTK md. 48/3'te vücuttan örnek alma uygulamasında CMK md. 75'in hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiş, böylece vücuttan örnek alma kararını vermeye hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı yetkili kılınmıştır. KTY md. 97/5-b-1-2 de ise mahalli zabıta veya trafik görevlileri tarafından Cumhuriyet savcısına bilgi verilerek sürücünün sağlık kuruluşuna sevk edileceği ve vücudundan örnek alınacağı ifade edilmiştir. Yönetmelikteki "Cumhuriyet savcısına bilgi verilerek" ifadesiyle Cumhuriyet savcısının kararı olmadan, mahalli zabıta ya da trafik görevlileri tarafından vücuttan örnek alma uygulamasına karar verilebileceği anlaşılmaktadır. KTK md. 48/3'te, CMK md. 75'in hükümlerinin uygulanacağı ifade edilirken, KTY'de karar yetkisinin kolluğa verilmiş gibi ifade edilmesi kanun ile yönetmeliğin uyumsuzluğuna neden olmaktadır. Mevcut düzenlemelerde kolluğun vücuttan örnek alma kararı verebilmesi mümkün olmadığından dolayı, yönetmelikte kullanılan "Cumhuriyet savcısına bilgi verilerek" ifadesini "Cumhuriyet savcısının kararı ile" şeklinde anlamak gerekmektedir. Kanaatimizce trafikte hızlı bir şekilde mevcut delillerin toplanması gerektiğinden dolayı kan, tükürük ve idrar gibi vücuttan alınması zor olmayan ve kişinin sağlığına herhangi bir zararı olmayan örnekleri almaya karar verme yetkisi Cumhuriyet savcısı ve/veya kolluk görevlilerine verilmelidir. Bu yetkinin de KTY'de değil açık bir şekilde KTK'de düzenlenmesi gerekmektedir. 24.08.2017 tarihinde Alman Ceza Usul Kanunu'nun 81a maddesinin 2. fıkrasına eklenen yeni bir cümle

ile trafikte sarhoş vaziyette araba kullanma durumunda şüpheliden kan örneği alınmasına karar verme yetkisinde değişikliğe gidilmiş ve hâkimin karar verme zorunluluğu kaldırılarak savcı ve/veya polis yetkili kılınmıştır.⁴³ Alman Ceza Usul Kanunu'nda yapılan bu değişikliğin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda ya da Ceza Muhakemesi Kanunu md. 75/7 yollamasıyla KTK'da yapılması yerinde olacaktır.

KTY ile hem uyuşturucu madde tespitinde (KTY md. 97/4/b) hem de trafik kazası sonrası yapılan tespitte (KTY md. 97/5/b/1-2), vücuttan örnek almaya karar verme yetkisi CMK md. 75/1 de düzenlenen şekli ile hâkim ya da mahkemeye değil, doğrudan Cumhuriyet savcısına verilerek uyuşturucu madde tespitinde ya da trafik kazasının mevcudiyetinde gecikmesinde sakınca bulunan halin mevcut olduğu kabul edilmiştir. Zamanında tespit yapılmadığı takdirde alkol ya da uyuşturucu madde etkisinde araç sürüp sürmediğinin tespitinin bir daha yapılamayacağından dolayı, kanaatimizce de uyuşturucu madde tespitinde ve trafik kazası sonrası yapılan tespitte doğrudan gecikmesinde sakınca bulunan hâlin mevcudiyeti kabul edilmelidir. Bu açıdan bakıldığında kararı Cumhuriyet savcısının vermesi yerinde bir düzenlemedir.

D. Sürücünün Rızası

KTK md. 48/3'te sürücünün vücudundan örnek alınacağı düzenlenmiş fakat sürücünün vücudundan örnek alınmasına rıza göstermemesi durumunda zor kullanılıp kullanılmayacağı ya da zor kullanmanın nasıl yapılacağı hususu düzenlenmemiştir. Aynı şekilde CMK md. 75'te de vücuttan örnek alma uygulamasının şartları düzenlenmiş olmasına

---

⁴³ Reşit Karaaslan, "Trafik Suçlarında Şüpheliden Kan Örneği Alınmasına İlişkin Alman Ceza Muhakemesi Hukukundaki Önemli Kararlar ve Türk Hukukuna İlişkin Bazı Değerlendirmeler," *Ceza Hukuku Dergisi* 14, no. 39 (2019): 61.

rağmen kişinin vücudundan örnek alınmasına rıza göstermemesi hali hakkında herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin 18/1. maddesinde⁴⁴ öncelikle vücudundan örnek alınacak kişiye gerekli açıklamaların yapılacağı, kişinin müdahaleye rıza göstermemesi durumunda ise bu işlemlerin yapılabilmesi için Cumhuriyet başsavcılığı tarafından gerekli önlemlerin alınacağı ifade edilmekle kişinin rızasının bulunmaması durumunda örnek alınabileceği düzenlenmiştir. Yönetmeliğin bu hükmüne göre kişi, zor kullanılarak muayene yapılacak yere götürülebilir, zorla üstü çıkartılabilir, muayene masasına yatırılabilir ve elleri tutulabilir.⁴⁵

KTK md. 48 uyarınca kan örneği alma işlemi, diğer tıbbi müdahalelere oranla tehlikesiz ve basit bir işlem olduğundan kan örneğinin alınması kişinin rızasına gerek olmayan hukuki bir işlemdir.⁴⁶ CMK'da yer alan beden muayenesi, her koruma tedbirinde yer alan potansiyel zorlamayı içinde barındırdığından dolayı kişinin rızası olmasa da gerektiğinde zor kullanılarak müdahale yapılabilir, bu amaçla kişinin

---

⁴⁴ “Mevzuatta aranan tüm koşulların gerçekleşmiş olmasına ve şüpheli sanık veya diğer kişilerin bu konuda aydınlatılmış olmalarına rağmen muayene yapılmasına ya da örnek alınmasına rıza vermemeleri hâlinde, kararın infazı için ilgilinin muayenesini veya vücudundan örnek alınmasını sağlamak üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığınca gerekli önlemler alınır.”

⁴⁵ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 327.

⁴⁶ Cengiz Apaydın, “Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisiyle ya da Başka Bir Nedenle, Emniyetli Bir Şekilde Araç Sevk ve İdare Edemeyecek Hâlde Olunmasına Rağmen Araç Kullanma Suçu,” *Terazi Hukuk Dergisi* 10, no. 103 (2015): 30.

tutulması ve bağlanması caizdir.⁴⁷ Kısaca kişinin rızası bulunmasa da vücudundan zorla kan örneği alınabilecektir.⁴⁸

Ünver ve Hakeri'ye göre; KTK md. 48 gereği sürücülerden zorla kan örneği alınabilecek, fakat sürücünün direnmesi durumunda ne oranda cebir kullanılacağı hususu sorun olmaktadır. Zorla kan alımının insan onurunu ihlal etmemesine dikkat edilmelidir. Diğer taraftan hiçbir şekilde zor kullanılmaması durumunda delil elde edilmesi mümkün olmayacak ve bunu bilen sürücüler delil vermemek için direnebileceklerdir. Bundan dolayı bu konuda yeni bir düzenleme yapıncaya kadar ölçülülük ilkesine dikkat edilerek kan örneği alınmalı ancak orantılılık ilkesine yönelik ve özellikle de karar veren merci yanında uygulamacıyı da sınırlandıran ölçütler getirilmelidir.⁴⁹

Diğer taraftan bakıldığında PVSK md. 16⁵⁰ da polisin zor kullanma yetkisi düzenlenmiştir. Bu düzenleme gereği sürücünün alkollü olup olmadığının belirlenmesi için götürüldüğü hastanede kan örneği vermekten kaçınması durumunda, polisin kan örneğini zorla aldırma yetkisi bulunmaktadır.⁵¹ Sonuç olarak KTK md. 48 hükmü uyarınca vücudundan örnek alınmasına müsaade etmeyen sürücünün rızası aranmayacak ve PVSK md. 16 düzenlemesindeki usullere riayet edilerek vücuttan örnek alma uygulaması gerçekleştirilebilecektir.

---

⁴⁷ Bahri Öztürk, *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 362.

⁴⁸ R. Murat Önok, "Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu (TCK md. 179)," *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 121, (2015): 191.

⁴⁹ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 605.

⁵⁰ "Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir." (PVSK md. 16).

⁵¹ Aksoy İpekcioglu, "Vücuttan Örnek," 1171.

E. Nemo Tenetur İlkesi

Susma hakkı ve kişinin kendisini ve yakınlarını suçlayıcı delil vermeme hakkını ifade eden nemo tenetur ilkesi⁵², Anayasa'nın 38/5 maddesinde "Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz." şeklinde ifade edilmektedir. Bu ilke, kişinin zorla kendisini suçlayacak bir harekette bulunmasına zorlanmasını yasaklamaktadır.⁵³

Zabita tarafından cihaza üfletmek suretiyle alkol miktarının tespiti, şüphelinin bizzat kendisinin delil konusu olmasından dolayı kendi kendisini suçlamaya zorlanamama ilkesi ile doğrudan alakalıdır.⁵⁴ KTY md. 97'ye göre sürücü teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmek zorunda değilken, kendisinden kan alınmasına katlanmak mecburiyetindedir. Burada "kamusal bir alan olan motorlu araç trafiğinin güvenliğinin sağlanmasındaki yüksek dereceli menfaatin" karşısında göreceli olarak daha hafif ve çerçevesi dar olan sanığın bedensel dokunulmazlığına yönelik temel hak ve hürriyete yönelik bir müdahale bulunmaktadır.⁵⁵ Sürücünün, aktif herhangi bir davranışını gerektirmeyecek şekilde hem delillerin toplanmasında hem de değerlendirilmesinde bedenleri inceleme

⁵² Fulya Eroğlu, *Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alma Suretiyle Elde Edilen Delillerin İspat Değeri* (Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul: 2009), 108.

⁵³ Zehra Başer Doğan, "Türk ve Alman Ceza Muhakemesinde Şüpheli veya Sanığın Vücudundan Kan Örneği Alınmasına İlişkin Karar," *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16, no. 2 (2017): 287.

⁵⁴ Sibel Kılıçarsan İsfen, *Alman ve Türk Ceza Hukukunda Trafik Güvenliğini Kasten Tehlikeye Sokma Suçları (AlmCK md. 315 ila 316 ve TCK md. 179)* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013), 135.

⁵⁵ Ümmügülüm Kılıç, *Nemo Tenetur İlkesi Işığında Ceza Muhakemesi Hukukunda Beden Muayenesi* (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul: 2010), 127.

konusu yapılabileceğinden dolayı vücudundan örnek alınabilecektir.⁵⁶ Alman Hukuku'ndaki ilke uygulandığında, kişinin alkol ölçümü için ölçüm cihazına üfleme zorunluluğu bulunmuyken, vücudundan kan alınması işlemine katlanma yükümlülüğü bulunduğu ve bu uygulamanın da hukuka uygun sayılacağı ifade edilmektedir.⁵⁷ Zaten şüpheli aktif bir şekilde katılımı kabul etmez ve kan örneği alınması da nemo tenetur ilkesine aykırı olarak kabul edilirse; düzenlenen ceza normları mahkemeler önünde uygulama alanı bulamayacak ve bu durumda hukuki açıdan önem taşıyan alkol ya da uyuşturucu madde etkisi altında araç sürülüp sürülmediğinin ispatlanması da mümkün olmayacaktır.⁵⁸

F. Ölçülülük İlkesi

Hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kuşkusuz ki ne hakkın kullanılmayacak şekilde sınırlandırılması ne de demokratik toplum düzeninin gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması mümkün olmalıdır.⁵⁹ Ölçülülük ilkesinin temelinde de hukuki ilişkilerin adaletli, dengeli ve ölçülü bir şekilde düzenlenmesi gerektiği fikri yer almaktadır.⁶⁰

⁵⁶ Aksoy İpekcioglu, "Vücuttan Örnek," 1169.

⁵⁷ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 159.

⁵⁸ Sibel Kılıçarslan İsfen, "Güvenli Araç Sürme Yeteneğinin Kaybının Tespiti Bağlamında Kan Örneği Alınması – CMK md. 75'e Alman Hukuku Açısından Eleştirel Bir Yaklaşım," *Hukuk Köprüsü* 1, no. 3 (2012): 247.

⁵⁹ Yücel Oğurlu, *Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002), 33.

⁶⁰ Yüksel Metin, *Ölçülülük İlkesi Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002), 19.

Ölçülülük kavramı araç ile amacın, usul ile hedefin dengeli olmasını ifade etmektedir.⁶¹ İlkenin amacı, kamu gücünün gereksiz ve aşırı bir şekilde kullanılmasını önleyerek temel hak ve hürriyetleri güvence altına almaktır.⁶² Vücut bütünlüğüne yapılacak müdahale kanunla yapılırsa ve kamu yararını amaçlarsa dahi, müdahale ile başvuru amaç ulaşmak istenen amaçla ölçüsüz bir oran içinde olmamalıdır.⁶³

Araç ile amaç ilişkisiyle alakalı olan ölçülülük ilkesi, kanun koyucu ya da idare tarafından kullanılan aracın, erişilmek istenen amaca ulaşmak için gerekli ve elverişli olup olmadığı, erişilmek istenilen amaç ile başvuru aracın ölçülü bir orantı içinde olup olmadığı sorunu ile alakalıdır.⁶⁴

Ölçülülük ilkesinin elverişlilik, gereklilik ve oranlılık şeklinde üç unsuru bulunmakta,⁶⁵ vücut bütünlüğüne yapılacak müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna ulaşmak için bu üç unsurun da tam anlamıyla karşılanması gerekmektedir.⁶⁶

Elverişlilik, temel hak ve özgürlükleri sınırlayan müdahale ile başvuru aracın, sınırlama amacını gerçekleştirmeye elverişli olmasını, başka bir deyişle uygun olmasını ifade etmektedir.⁶⁷ Sınırlama amacının elverişli sayılabilmesi için de

---

⁶¹ Erdal Yerdelen ve Yavuz Selim Değerli, "Ceza Muhakemesi Koruma Tedbirlerinde Ölçülülük," *Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan 1*, Editör: Ayşe Nuhoğlu, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2014), 1339.

⁶² Yavuz Atar, *Türk Anayasa Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 148.

⁶³ Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Genel Esasları* (Bursa: Ekin Kitabevi, 2014), 421.

⁶⁴ Metin, *Ölçülülük İlkesi Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*, 21.

⁶⁵ Fazıl Sağlam, *Temel Hakların Sınırlanması ve Özü* (Ankara: AÜSBF Yayınları: 506, 1982), 114.

⁶⁶ Yerdelen ve Değerli, "Ceza Muhakemesi," 1343.

⁶⁷ Atar, *Türk Anayasa Hukuku*, 149.

yapılan sınırlamanın sonuca bir katkı getirmesi gerekmektedir.⁶⁸ Öncelikle müdahale ile hedeflenen amacın gerçekleşmesine bir katkıda bulunmayacağı anlaşılıyorsa bu durumda düzenleme, elverişlilik ilkesine aykırı olacaktır.⁶⁹ Farklı bir şekilde ifade edecek olursak da istenilen neticeye alınan tedbir yardımıyla yaklaşıyor ise aracın elverişli olduğu, buna karşılık kullanılan araç istenilen amaca ulaşmayı zorlaştırıyor veya amaca ulaşma bakımından hiçbir etki göstermiyor ise aracın elverişsiz olduğu söylenebilir.⁷⁰

Kişilerin alkol ya da uyuşturucu madde etkisi altında araç sürüp sürmediklerinin tespitinin yapılması için vücutlarından örnek alınması gerekmektedir. Yapılan tespit sonucunda KTK md. 48 ile yasaklanan eylemin gerçekleşip gerçekleşmediği saptanacağından kişiden örnek alınmasında *elverişlilik* unsuruna aykırılık bulunmamaktadır.

Gereklilik, temel hak ve özgürlükleri sınırlayan müdahalenin dayandığı amacı gerçekleştirmek için aynı derecede etkili birden fazla tedbir bulunuyorsa, müdahale açısından en yumuşak olan aracın seçilmesidir.⁷¹ İdarenin sahip olduğu birden çok sınırlama imkânında, erişmek istediği amaç için gerekli olanı seçmesi, gereklilik ilkesinin yanında elverişlilik ile beraber değerlendirilebilecek ve birbirleriyle belirli noktalarında kesişen bir denetime dönüşecektir.⁷²

Rutin trafik kontrolünde alkol tespitinin teknik cihazla yapılabilmesi nedeniyle kişiden kan örneği alınmaması; uyuşturucu madde kullanılıp kullanılmadığının tespitinde öncelikle teknik cihaz ile ölçüm yapılması ve sonucun pozitif çıkması üzerine kişinin uyuşturucu madde kullanıp

---

⁶⁸ Sağlam, *Temel Hakların Sınırlanması ve Özü*, 114.

⁶⁹ Gözler, *Anayasa Hukukunun Genel Esasları*, 421.

⁷⁰ Metin, *Ölçülülük İlkesi Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*, 26.

⁷¹ Atar, *Türk Anayasa Hukuku*, 149.

⁷² Oğurlu, *Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi*, 38.

kullanmadığının tereddüte yer bırakmayacak şekilde belirlenebilmesi için kan örneği alınması; trafik kazası sonucunda öncelikle teknik cihaz ile tespit yapılması, teknik cihaz ile ölçüm yapılamaması durumunda ya da kişilerin itirazları doğrultusunda kişilerin alkol ya da uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığının tereddüte yer bırakmayacak şekilde tespit edilebilmesi amacıyla vücuttan örnek alınmasında *gereklilik* bulunmaktadır. Öncelikle teknik cihaz kullanılmakta, daha sonra vücuttan örnek alınmaktadır. Böylece *gereklilik* unsurunun şartları da yerine getirilmiş olmaktadır.

Oranlilik, temel hak ve özgürlükleri sınırlayan müdahaleyle ulaşılmak istenen amaç ile sınırlandırmada başvuru aracın ölçüsüz bir oran içinde bulunmamasını ifade etmektedir.⁷³ Terazinin bir kefesine amacı diğer kefesine aracı koyduğumuzda, ortaya çıkacak olan kayıp ile giderilecek olan ihtiyaç ve erişilmesi beklenen yarar arasında eğer bir denge oluşmuyorsa, o zaman başvurulmuş olan aracın orantısız olduğu anlaşılacaktır.⁷⁴ Aslında oranlilik unsuru değerlendirilirken araç ile amacın ölçülü bir oran içinde olması aranmaktan ziyade yapılan müdahalenin yalnızca ölçüsüz olmaması istenmektedir.⁷⁵

Gereklilik ilkesinde ifade edildiği üzere vücuttan örnek alınmasından önce teknik cihaz kullanılarak tespit yapılacak, vücuttan örnek alınmasına ise son çare olarak başvurulacaktır. Yaralanma veya ölümle sonuçlanan trafik kazalarında sürücünün alkol ve uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığının tespitinin yapılması amacıyla örnek alınmasında herhangi bir ölçüsüzlük olmadığı açıktır. Trafik görevlilerince el konulan maddi hasarlı trafik kazalarında sürücünün alkol veya uyuşturucu madde kullanıp

---

⁷³ Atar, *Türk Anayasa Hukuku*,149.

⁷⁴ Oğurlu, *Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi*, 38.

⁷⁵ Sağlam, *Temel Hakların Sınırlanması ve Özü*, 116.

kullanmadığının tespiti ile rutin trafik kontrolleri sırasında yapılan uyuşturucu madde tespitinde örnek alınmasının ölçüsüz olabileceği düşünülebilir. Maddi hasarlı trafik kazası sonrasında kişinin sadece kendi malvarlığına değil kamunun ve başkalarının da zararına yol açması nedeniyle; rutin trafik denetimi sırasında yapılan uyuşturucu madde tespitinde ise kişinin teknik cihaz ile yapılan sonucunun pozitif çıkması üzerine uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığının tereddüte yer bırakmayacak şekilde tespit edilebilmesi amacıyla sürücünün lehine olarak vücudundan örnek alınmasında herhangi bir ölçsüzlük bulunmamaktadır.

SONUÇ

Trafik kazaları sonucunda yaşanan can ve mal kayıplarının büyüklüğü dikkate alındığında, trafikte uyulması gereken birtakım kuralların düzenlenmesi ve bu kuralların ihlal edilmesi halinde çeşitli yaptırımların uygulanması gerekmektedir. Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesi ile alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürme yasağı da bu ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenmiştir.

KTK md. 48 ile alkol tespiti, uyuşturucu madde tespiti ve trafik kazası sonrası yapılan tespit olmak üzere üçlü bir ayırım yapılmıştır. Alkol tespiti, teknik cihaz ile bir defa yapılmakta ve bu tespit sonucuna itiraz imkânı sadece ilgili mahkemelere yapılabilmektedir. Teknik cihaz ile yapılan tespit, kimi zaman hatalı sonuçlar vermekte, bu da sürücülerin mağduriyetine yol açmaktadır. Kan örneği üzerinden yapılan tespit ise teknik cihaza göre daha doğru sonuçlar verse de trafikteki pratiklik açısından teknik cihaz kullanılması daha uygun olmaktadır. Fakat teknik cihazın hatalı sonuçlar verme ihtimali nedeniyle tespit sonucuna sürücünün itiraz etmesi üzerine tekrar ölçüm yapılmalı ve sürücünün lehine olan sonuç esas alınmalıdır. Ayrıca düzenleme ile sadece teknik cihaz ile tespit yapılacağı ifade edilse de sürücülerin teknik cihaz ile yapılan ölçüm

sonucunun hatalı olduğunu düşünmeleri durumunda kendi imkanları ile en yakın sağlık kuruluşuna giderek burada kan tahlili ile tespit yaptırmalarında ve sağlık kuruluşunda yapılan tespit sonucunu itiraz mercilerinde kullanmalarında herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır.

KTK md. 48'de sürücülerin alkol ya da uyuşturucu madde etkisi altında araç sürüp sürmediklerinin tespiti amacıyla teknik cihaz kullanılacağı ifade edilmiştir. Sürücülere, teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmemeleri halinde bu eylemlerinden ötürü KTK md. 48/9 uyarınca idari yaptırım uygulanmaktadır. Uyuşturucu madde tespitinde ve trafik kazası sonrası yapılan tespitte öncelikle teknik cihaz kullanılacağı, buna müsaade edilmemesi halinde ise en yakın sağlık kuruluşuna götürülerek burada vücuttan örnek alınarak tespit yapılacağı düzenlenmiştir. Diğer bir ifadeyle tespit işleminin teknik cihaz ya da vücuttan alınan örnek ile yapılacağı belirtildiğinden dolayı tespitten kaçınma imkânı bulunmamaktadır. Rutin trafik kontrolü sırasında yapılan alkol tespitinde ise teknik cihaz kullanılmasına müsaade edilmemesi halinde sürücünün trafikten men edileceği ve KTK md. 48/9 uyarınca idari yaptırım uygulanacağı ifade edilerek yetinilmiştir. Rutin trafik kontrolünde yapılan alkol tespitinde, sürücünün teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmemesi nedeniyle KTK md. 48/9 uyarınca idari yaptırım uygulandıktan sonra, farklı bir nedenden dolayı sürücünün adli işleme esas olmak üzere yapılan adli muayenesinde alkollü olduğu tespit edilirse; alkollü araç sürme eyleminden ötürü adli yaptırım uygulanabilirken idari yaptırım uygulanamaz. Kanun koyucu, teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmeme eyleminin yaptırımını alkollü şekilde araç sürme eyleminden daha ağır düzenlemiştir. Sürücü, daha ağır idari yaptırım uygulanacağını bilmesine rağmen teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmeme tercihinde bulduktan sonra adli muayenenin sonucu, KTK md. 48'de düzenlenen kabahat için kullanılamayacağından dolayı, tercihini cihaz kullanılmasına müsaade etmeme şeklinde

kullanan sürücüye sonradan alkollü araç sürdüğü tespit edilse bile bu eyleminden dolayı idari yaptırım uygulanamaz, sadece adli yaptırım uygulanabilir.

Vücuttan örnek alma uygulamasının şartları CMK md. 75'te düzenlenmiştir. CMK md. 75/7 ile özel kanunlar gereğince yapılan alkol muayenesi ve kan örneği alınması hükümleri saklı tutulduğundan dolayı KTK md. 48'de yer alan vücuttan örnek alma uygulaması CMK md. 75'te belirtilen şartlara tabi olmaksızın gerçekleştirilebilecektir. CMK md. 75 ile örnek alma kararını vermeye hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı yetkili kılınmışken; KTY ile uyuşturucu tespitinde vücuttan örnek almaya karar verme yetkisi Cumhuriyet savcısına verilmiştir. Trafik kazası sonrası sağlık kuruluşunda yapılacak tespitte ise; tespit işlemi için vücuttan örnek alınmasına Cumhuriyet savcısına bilgi verilerek kolluk tarafından karar verileceği ifade edilmiştir. Kolluk tarafından örnek alma işlemine karar verilemeyeceğinden dolayı, yönetmelikteki Cumhuriyet savcısına bilgi verilerek ifadesini, uyuşturucu madde tespitinde olduğu gibi Cumhuriyet savcısının talimatıyla şeklinde anlamak gerekmektedir. CMK ile gecikmesinde sakınca bulunan halde Cumhuriyet savcısına karar verme yetkisi tanınmış, KTY ile söz konusu kabahatin niteliğinden ötürü gecikmesinde sakınca bulunan halin mevcudiyeti kabul edilerek karar verme yetkisi doğrudan Cumhuriyet savcısına verilmiştir. Alman Ceza Usul Kanunu'nda olduğu üzere hukukumuzda da trafikte yapılacak tespitlerin niteliğinden dolayı karar verme yetkisi Cumhuriyet savcısına ve/veya kolluğa verilmelidir.

CMK md. 75'te ve KTK md. 48/3'te sürücünün vücudundan örnek alınacağı düzenlenmiş fakat sürücünün vücudundan örnek alınmasına rıza göstermemesi durumunda nasıl bir yol izleneceği düzenlenmemiştir. Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin 18/1 maddesi

ve KTY md. 97 hükümlerinden zorla örnek alınabileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca PVSK md. 16 uyarınca sürücünün alkollü olup olmadığının belirlenmesi için götürüldüğü hastanede kan örneği vermekten kaçınması durumunda, polisin kan örneğini zorla aldırma yetkisi bulunmaktadır. Doktrinde de vücuttan örnek alma kararının uygulanabilmesi için kişinin rızasına gerek olmadığı, gerektiği ölçüde güç kullanılarak örnek alınabileceği ifade edilmektedir.

Susma hakkı ve kişinin kendisini ve yakınlarını suçlayıcı delil vermeme hakkını ifade eden nemo tenetur ilkesi gereği sürücü, -kamu menfaati ile sürücünün menfaat dengesi dikkate alındığında- teknik cihaz kullanılmasına müsaade etmek zorunda değilken, kendisinden herhangi aktif bir davranışını gerektirmeyecek olan örnek alma işlemine katlanmak mecburiyetindedir.

Elverişlilik, gereklilik ve oranlılık şeklinde üç unsuru bulunan ölçülülük ilkesi bakımından değerlendirildiğinde; vücut bütünlüğüne yapılacak müdahale, ölçülülük ilkesinin üç unsurunu da karşıladığından dolayı, vücuttan örnek alma uygulamasının ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek aldığını belirtmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar, etik kurul onayının gerekmediğini belirtmiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author has not declared whether this work has received any financial support.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Ethics Committee Approval: The author stated that ethics committee approval is not required.

KAYNAKÇA

- Aksoy İpekciöğlu, Pervin. "Vücuttan Örnek Alma İşleminin Hukuki Niteliği ve Anayasaya Uygunluğu." Marmara Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 19, (2013): 1157-1176.
- Apaydın, Cengiz. "Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisiyle ya da Başka Bir Nedenle, Emniyetli Bir şekilde Araç Sevk ve İdare Edemeyecek Hâlde Olunmasına Rağmen Araç Kullanma Suçu." Terazi Hukuk Dergisi 10, no. 103 (2015): 14-32.
- Armas Elektronik. "UTK-Uyuşturucu Test Kiti." Erişim tarihi: 17 Kasım, 2021. <https://www.armaselektronik.com/uyusturucu-olcum-sistemleri/uyusturucu-olcum-kiti/utk-uyusturucu-test-kiti>.
- Aşıcıoğlu, Faruk, Belkıs Yapar, Aliye Tütüncüler ve Ahmet Belce. "Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu Açısından Alkol." Adli Tıp Dergisi 23, no. 3 (2009): 8-16.
- Atar, Yavuz. Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Avcı, Mustafa ve Hüseyin Bilgin. "Alkollü Araç Kullanımı Nedeniyle Sürücü Belgesine Geçici Süre El Konulması İşlemleri Üzerine Bir İnceleme." Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 13, (2019): 129-166.
- Başer Doğan, Zehra. "Türk ve Alman Ceza Muhakemesinde şüpheli veya Sanığın Vücudundan Kan Örneği Alınmasına İlişkin Karar." İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi 16, no. 2 (2017): 273-303.
- Centel, Nur ve Hamide Zafer. Ceza Muhakemesi Hukuku. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2018.
- Emniyet Genel Müdürlüğu Trafik Uygulama ve Denetleme Dairesi Başkanlığı. "Trafik Denetimlerinde ve Trafik Kazalarında Alınacak Önlemlere İlişkin Yönerge." Erişim

tarihi: 17 Kasım, 2021.

http://www.trafik.gov.tr/kurumlar/trafik.gov.tr/03-Mevzuat/Trf_Kaza_Yonerge.pdf.

Emniyet Genel Müdürlüğü. "Trafik İstatistik Bülteni-Ülke Geneli-Mart-2021." Erişim tarihi: 24 Nisan, 2021. <http://trafik.gov.tr/kurumlar/trafik.gov.tr/04-Istatistik/Aylik/Mart21.PDF>.

Eroğlu, Fulya. Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alma Suretiyle Elde Edilen Delillerin İspat Değeri. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, 2009.

Gözler, Kemal. Anayasa Hukukunun Genel Esasları. Bursa: Ekin Kitabevi, 2014.

Karaaslan, Reşit. "Trafik Suçlarında Şüpheliden Kan Örneği Alınmasına İlişkin Alman Ceza Muhakemesi Hukukundaki Önemli Kararlar ve Türk Hukukuna İlişkin Bazı Değerlendirmeler." Ceza Hukuku Dergisi 14, no. 39 (2019): 41-81.

Kılıç, Ümmügülsüm. Nemo Tenetur İlkesi Işığında Ceza Muhakemesi Hukukunda Beden Muayenesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, 2010.

Kılıçarsan İsfen, Sibel. Alman ve Türk Ceza Hukukunda Trafik Güvenliğini Kasten Tehlikeye Sokma Suçları (AlmCK md. 315 ila 316 ve TCK md. 179). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.

Kılıçarslan İsfen, Sibel. "Güvenli Araç Sürme Yeteneğinin Kaybının Tespiti Bağlamında Kan Örneği Alınması – CMK md. 75'e Alman Hukuku Açısından Eleştirel Bir Yaklaşım." Hukuk Köprüsü 1, no. 3 (2012): 241-254.

Kunter, Nurullah, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku. İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2006.

Metin, Yüksel. Ölçülülük İlkesi Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002.

- Oğurlu, Yücel. "Ceza Muhakemesi Kararının Disiplin Cezalarına Etkisi ve Sorunu "Ne bis in idem" Kuralı." Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 52, no. 2 (2003): 101-124.
- Oğurlu, Yücel. "İdari Yaptırımlara Genel Bir Bakış ve İdari Yaptırım-Ceza Yaptırımı Ayrımı." A.Ü. Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi 3, no. 1 (1999): 143-194.
- Oğurlu, Yücel. Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002.
- Önok, R. Murat. "Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu (TCK md. 179)." Türkiye Barolar Birliği Dergisi 121 (2015): 157-202.
- Özay, İl Han. İdari Yaptırımlar. İstanbul: İÜ Yayın No: 3326, 1985.
- Özbek, Veli Özer. Ceza Muhakemesi Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.
- Özen, Mustafa. "Non Bis İn İdem (Aynı Fiilden Dolayı İki Kez Yargılama Olmaz) İlkesi." Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 14, no. 1 (2010): 389-417.
- Öztürk, Bahri, Behiye Eker Kazancı ve Sesim Soyer Güleç. Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri. Ankara: Seçkin Yayınları, 2019.
- Öztürk, Bahri. Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Sağlam, Fazıl. Temel Hakların Sınırlanması ve Özü. Ankara: AÜSBF Yayınları: 506, 1982.
- TRT Haber. "Mersinde Trafikte Uyuşturucu Testi Dönemi Başladı." Erişim tarihi: 12 Nisan, 2021. <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/mersinde-trafikte-uyusturucu-testi-donemi-basladi-420831.html>.
- Ünver, Yener ve Hakan Hakeri. Ceza Muhakemesi Hukuku. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.